

Radio for dig

Om børns brug af radiokanalen 'Oline'

Speciale af Marie Louise Heimann
Kommunikation maj 2006
Roskilde Universitetscenter
Vejleder: Tine Mark Jensen

Radio for dig

Om børns brug af radiokanalen 'Oline'

Speciale af Marie Louise Heimann
Kommunikation maj 2006
Roskilde Universitetscenter
Vejleder: Tine Mark Jensen

INDHOLDSFORTEGNELSE

1. INDLEDNING OG PROBLEMFELT	8
2. PROBLEMFOMULERING.....	10
2.1 Afgrænsning og præcisering af problemformulering.....	10
3. SPECIALETS DESIGN	11
3.1 Videnskabsteoretiske ståsted	11
3.2 Specialets opbygning.....	12
4. DEN KVALITATIVE MEDIESOCIOLOGI	14
4.1 Receptionsanalysen.....	14
4.2 Medieetnografien.....	15
4.3 Spændingsfeltet mellem forskningsretningerne	15
4.4 Specialets mediesociologiske ståsted	16
5. BARNDOMSSOCIOLOGIEN	17
5.1 Børn er sociale aktører	17
5.2 Børnekultur	18
5.3 Børn kan tale på egne vegne	19
6. INDSAMLING AF EMPIRI.....	20
6.1 Kvalitative interview	21
6.2 Bearbejdelse af empiri med børn og voksne.....	22
6.3 Interview og observationer med børn	23
6.4 Observationer som metode	24
6.5 Børneinterview	26
6.6 Fortolkningskonteksten	30
6.7 DAB-radio i børnehaven	31
7. PRÆSENTATION AF OLINE.....	32
7.1 DR's public service-forpligtelser	32
7.2 Oline	33
8. RADIOMEDIET.....	37
8.1 Radio – en vane i hverdagen.....	37
8.2 At 'høre' og 'lytte' til radio	38
9. BØRNS BRUG AF MEDIER.....	39
9.1 Medier er kulturelle redskaber	39
9.2 Hvem styrer børnenes mediebrug?	40
9.3 Medier er en form for leg	41

9.4 Børns smag	42
10. ANALYSE	44
10.1 Ekstra støj eller inspirationskilde?	44
10.2 De 'lytter' og 'hører' radio på forskellige tidspunkter.....	46
10.3 Oline i konkurrence	49
10.4 De voksnes oplevelser af og med Oline	53
10.5 Børnetradition og børnenes smag	56
11. KONKLUSION	63
12. PERSPEKTIVERING	66
12.1 Olines indhold kan blive endnu bedre.....	66
12.2 Der skal skabes en børnekultur om Oline	67
12.3 Oline - pædagogisk og underholdene.....	68
13. KVALITETSVURDERING AF UNDERSØGELSEN	70
13.1 Mange kilder - meget at holde styr på.....	70
13.2 Min egen indflydelse på undersøgelsen.....	71
14. ENGLISH SUMMARY	73
15. FORMIDLINGSOPGAVE	74
15.1 Målgruppe- og medieovervejelser	74
16. KILDER.....	77
17. BILAG	80

1. INDLEDNING OG PROBLEMFELT

Den 1. januar 2006 startede DR's DAB-kanal 'Oline' for børn i alderen 3 til 7 år.¹ Kanalen leverer historier og musik 24 timer i døgnet² og er den første af sin slags. Der har ikke tidligere været et lignende radiotilbud til børn, hvor en hel kanal er tilegnet dem. I stedet har det begrænsede radiostof til børn været spredt på DR's øvrige kanaler – P2 og P3 – som programmer i sendefloden, der ellers hovedsagelig har været målrettet voksne. I november 2005 udgav DR oplægget 'DR for dig og hele Danmark'. I oplægget står blandt andet, at børn og unge er en særligt prioriteret målgruppe, som DR vil formidle viden til, og at DR vil udvikle nye universer til børn og unge, der kan opleves på radio, tv og nye sendemuligheder (DR for dig og hele Danmark, www.dr.dk/omdr/pdf/dr_medieudspil2007-2010.pdf). Oline skal dermed også leve op til denne særlige prioritering.

Børnestoffet har altid haft en vigtig, prioriteret plads i DR's samlede programflade, men vægten har hovedsagelig været lagt på tv. Spørgsmålet er nu, hvordan en radiokanal til børn kan fungere? Der er ikke andre radiokanaler i Danmark, der udelukkende henvender sig til børn. Ifølge Birgit Bergholt, der er redaktør på Oline, har de andre nordiske lande heller ikke tidligere haft en kanal, der kun henvender sig til børn. Birgit Bergholt mener heller ikke, andre lande i verden har lavet noget lignende (bilag 14, interview med Birgit Bergholt). Man kan derfor sige, at Danmark og DR er foran med det nye radiotilbud. Det betyder samtidig, at erfaringerne med denne type kanal er ganske få.

Som praktikant i DR's Markedsanalyse var jeg med til at udarbejde en undersøgelse om, hvordan en DAB-kanal til børn kunne se ud. Denne undersøgelse gav et spændene, men dog begrænset indblik i børns radiobrug. Undersøgelsen kom nemlig ikke tæt på børnenes reelle radiobrug, men fokuserede blot på nogle enkelt-situationer, hvor børn lyttede til historier. Jeg erfarede dog dengang, at det faktisk er muligt via interview at få et indblik i børns præferencer.

Kanalen, der dengang hed 'KanonKamelen', var ikke endeligt planlagt, da undersøgelsen fandt sted, og derfor var det ikke muligt at teste den egentlige 'formatering' på målgruppen. Den daværende undersøgelse er dog den eneste konkrete erfaring, DR har i forhold til børns radiobrug. Men erfaringen er altså begrænset og fortæller ikke noget om børns brug af radio og helhedsopfattelse af Oline.

Udover at DR selv kun har få konkrete erfaringer med børneradio, har der generelt inden for medieforskningen ikke været nogen egentlig interesse for børns brug af radio. Forskningen inden for børn og andre medier er til gengæld meget omfattende, men fokus ligger på børn og tv samt børn og nye medier som computer og internettet. Man søger således forgæves i Danmark og internationalt på forskning vedrørende børns brug af radio. I lyset af denne manglende erfaring og viden på området er det derfor interessant og oplagt at se på, hvordan børn oplever og bruger radio.

¹ DAB står for digital audio broadcasting og er digital radio frem for fx analog radio på FM-båndet.

² Kanalen deler navn med DR's site på internettet for børn i alderen 3 til 7 år, men når der efterfølgende refereres til 'Oline' menes DAB-kanalen, med mindre andet er angivet.

På den baggrund vil jeg i specialet tage fat i børns radiobrug og oplevelse af Oline. Denne oplevelse vil jeg undersøge ved hjælp af deltagerobservationer af børnenes brug af radioen og interview med børn. Dermed placerer jeg specialet inden for den kvalitative mediesociologi, hvor netop kvalitative interview og deltagerobservation er de mest benyttede teknikker (Arendt Rasmussen, 1994: 136).

I forhold til forståelse af børn arbejder jeg inden for barndomssociologien, hvor børn opfattes som eksperter i deres eget liv. Inden for barndomssociologien bør man derfor have børnene som undersøgelsens omdrejningspunkt og tage udgangspunkt i deres oplevelser af verden. Det gøres ved at iagttage deres verden på nært hold og ved at spørge børnene om de ting, der vedrører dem selv (Schultz Jørgensen, 2000: 5 og 11). Denne forståelse finder jeg relevant, da det giver en større mulighed for at forstå, hvordan børn oplever radio. Derfor vil jeg i specialet arbejde ud fra den forståelse, barndomssociologien foreskriver – nemlig at ethvert barn er et enkeltstående individ med sig egen oplevelse af verden.

Barndomssociologien og den kvalitative mediesociologiske metoder er grundlæggende de samme, og de to forskningsretninger går derfor godt i spænd og er oplagte at bruge sammen. Jeg vil senere inddrage forskning vedrørende børns brug af medier. Denne forskning er også influeret af det barndomssociologiske paradigme. Barndomssociologien kommer derfor til at præge undersøgelsen både i synet på børn og i den metodiske tilgang.

Jeg har fået stor hjælp fra Olines programmeredarbejdere og medarbejdere fra DR's Markedsanalyse til undersøgelsen. DR skal dog ikke opfattes som opdragsgivere til specialet. Det er en selvstændig undersøgelse, der udarbejdes uafhængig af, hvilke særlige interesserer man måtte have inden for DR. Det er dog en aftale mellem Olines programmeredarbejdere og undertegnede, at de endelige resultater bliver tilgængelige for DR, der kan bruge dem i deres videre arbejde med kanalen.

Jeg har udover dette aftalt med DR, at jeg overtager et af deres projekter. For over et år siden lånte DR en DAB-radio ud til en børnehave i Virum for at undersøge, hvorvidt Oline kan få en plads i børnehaven. Projektet er dog aldrig blevet fuldført, da der ikke har været ressourcer til det. Men børnehaven har beholdt radioen, og de har skrevet deres oplevelser med kanalen ned i en logbog. Jeg tager tråden fra projektet op for at se på, hvordan børn bruger Oline i daginstitutionen, og hvad børnehavens erfaringer med radioen har været. Projektet kan give indsigt i, hvordan børnene bruger radio på forskellige tidspunkter af dagen og hvilken påvirkning, børnene har på hinandens radiolytning.

Det, der er interessant ved at se på radiobruget i en børnehave, er, at det giver et bredt indblik i flere forskellige børns oplevelse af kanalen.

For at få et yderligere bredt billede af radiobruget inddrager jeg desuden familiesituationen i form af observationer i en familie, der lytter til Oline, og interview med forældre fra to familier, der ligeledes lytter til Oline.

2. PROBLEMFORMULERING

Gennem specialet vil jeg forsøge at besvare følgende problemformulering:

- Hvordan oplever og bruger 3 til 7årige børn Oline DAB-radio?

For at perspektivere undersøgelsens resultater yderligere vil jeg til sidst i specialet beskæftige mig med, hvordan Oline kan forbedres i retning af at leve op til målgruppens, forældrenes og DR's egne forventninger til kanalen.

2.1 Afgrænsning og præcisering af problemformulering

Specialet tager udgangspunkt i en række børns konkrete oplevelser af Oline samt nogle teoretiske perspektiver på børns oplevelse og brug af medier. Som følge af, at der ikke er forsket inden for børn og radio, bygger de teoretiske perspektiver i overvejende grad på børns brug af tv og computer/internet samt voksne lytteres brug af radio i hverdagen.

Specialets sigte er kvalitativt, og når jeg skriver 'bruger' i undersøgelsen, ønsker jeg dermed at fokusere på den konkrete brugssituation, altså hvad der sker, når børnene hører Oline. Lader de sig inspirere i deres leg, hvornår vil de lytte til Oline osv. Jeg vil ikke fokusere på antallet af Oline-lyttere i Danmark og dermed gå ind i en kvantitativ vurdering af Olines udbredelse.

Specialet fokuserer på det indholdsmæssige ved kanalen, og jeg giver således ikke nogen bud på, hvordan kanalen skal markedsføres praktisk for at nå ud til børn og forældre. Jeg går altså ikke ind i en diskussion af, hvilke midler der skal slås på i udbredelsen af kendskabet til kanalen ved at vurdere kampagnestrategier, medievalg osv. Ligeledes beskæftiger jeg mig ikke med priser på DAB-radioer, den tekniske kvalitet af sendestyrken eller lignende. Ønsket er dog, at jeg med specialets perspektivering kan give et indspark til, hvordan kanalen bedst tilrettelægges for at falde i målgruppens smag.

3. SPECIALETS DESIGN

I det følgende vil jeg gennemgå mit videnskabsteoretiske ståsted, hvordan specialet er bygget op og i den forbindelse kort argumentere for sammenhængen mellem teori og metode.

3.1 Videnskabsteoretiske ståsted

I det følgende afsnit vil jeg gøre rede for mit videnskabsteoretiske ståsted i specialet, da dette kan have indflydelse på, hvordan jeg anskuer problemstillingen og tolker på empirien. Til sidst i specialet vil jeg foretage en vurdering af den samlede kvalitet. I den vurdering vil jeg gøre rede for, hvordan det videnskabsteoretiske ståsted har påvirket undersøgelsens resultater.

Som nævnt i indledningen skriver jeg specialet inden for det barndomssociologiske paradigme, og dette paradigme udgør mit videnskabsteoretiske ståsted. Nærmere beskrevet er der to perspektiver i forhold til børn og barndom inden for barndomssociologien, som begge har påvirket mit syn på børn. Inden for barndomssociologien taler man om synet på barnet som social aktør, og barndommen som social konstruktion. Jeg uddyber perspektiverne i de følgende afsnit.

3.1.1 Synet på barnet som social aktør

Synet på barnet som social aktør koncentrerer sig om det enkelte barn og er optaget af, hvordan barnet danner sine egne holdninger til verden. Inden for dette syn anskues barnet som et handlende subjekt, der danner sine egne meninger om verden gennem interaktion med andre. (Gulløv, 1999: 75f).³ Inden for retningen slår man derfor også på vigtigheden af, at forskeren beskæftiger sig med barnets egne holdninger og betydningsdannelse ved at udføre empiriske studier af børns ageren med inddragelse af både interview og observationer (Gulløv, 1999: 76f). Dette syn på børn er baggrunden for, at specialet er tungt empirisk funderet, idet min forståelse af børn som betydningskabende subjekter fordrer, at jeg tager udgangspunkt i børnenes egen verden og fremlægger deres perspektiver – frem for at gøre rede for teoretiske studier af børn.

3.1.2 Barndommen som social konstruktion

Barndommen som social konstruktion ser, som navnet angiver, barndommen som en kulturel og social konstruktion defineret af strukturelle betingelser og diskurser om børn. Retningen anskuer ikke barndommen som en tilstand, men som en social position, der angiver de grænser, børn kan handle inden for. Forskere inden for

³ Jeg går dybere ind denne forståelse i afsnit 5, hvor jeg beskriver barndomssociologien.

denne retning fokuserer derfor ikke så meget på individuelle børn, men ser i stedet på de strukturelle betingelser, børn ligger under for (Gulløv, 1999: 70). Det er altså den *ramme*, børn har at agere inden for, der er interessant inden for forskningen. Jeg vil ikke uddybe dette perspektiv på børn yderligere, idet denne undersøgelse ikke har sit fokus på børns generelle vilkår eller handlemuligheder. Fokus i undersøgelsen ligger på, hvordan en række børn oplever og bruger radio. Synet på barndom er dog vigtigt at gøre rede for, da de rammer, børn kan agere inden for, har stor betydning for, hvordan de agerer. De børn, jeg har med i undersøgelsen, er i høj grad præget af de forestillinger og rammer, deres omverden har konstrueret om børnene. Derfor kan børnene ikke ses løsrevet fra deres omverden, og jeg må se på, hvordan den påvirker børnene og i dette tilfælde deres radiobrug. Det er blandt andet derfor, jeg ser på, hvordan forældre og pædagoger er med til at styre børnenes brug af radio, idet deres opfattelser af, hvad der er 'godt for børnene', kommer til at påvirke børnenes handlemuligheder og dermed deres radiobrug.

3.1.3 Socialkonstruktivisme

At jeg ser barndommen som en social konstruktion, placerer mig overordnet i socialkonstruktivismen. Med denne socialkonstruktivistiske forståelse afskriver jeg mig fra enhver forståelse af, at viden er noget objektivt, der kan indsamles ved blot at gå ud og 'finde' resultaterne. Videnskabelige resultater er som alt andet en social konstruktion, der er skabt af dem, der deltager i undersøgelsen – inklusiv mig selv (Halkier, 2005: 27ff). Jeg ser mig selv som aktiv i forskningsprocessen, og mine forforståelser er dermed med til at skabe de resultater, jeg når frem til i undersøgelsen. Det er derfor også nødvendigt, at jeg løbende i specialet gør mig disse forståelser klare for at kunne vurdere deres indflydelse på undersøgelsen.

3.2 Specialets opbygning

I det følgende afsnit vil jeg gøre rede for, hvordan specialet er bygget op. Rent praktisk består specialet af 174.410 tegn inklusiv mellemrum og svarer således til ca. 72,5 normalsider. De 72,5 normalsider er fordelt på alle indholdsafsnit, men kolofon, indholdsfortegnelse og litteraturliste er ikke regnet med.

Specialet er som tidligere nævnt funderet i den kvalitative mediesociologi, og derfor vil jeg starte med at gøre rede for denne forskningsretning. Fremgangsmåden inden for den kvalitative mediesociologi er empirisk funderet og benytter sig af deltagende observation og kvalitative interview (Arendt Rasmussen, 1994: 136). Det gør sig også gældende for barndomssociologien, og jeg vil derfor fortsætte med at gøre rede for den, da de to retninger har samme grundlæggende metode og går godt i spænd.

Efter jeg har argumenteret for, at undersøgelsen bør være empirisk funderet i redegørelsen for den kvalitative mediesociologi og barndomssociologien, vil jeg i det efterfølgende afsnit klarlægge, hvordan jeg har indsamlet empirien. Afsnittet

tager både fat på generelle problemstillinger omkring empiriindsamling og mere specifikt i forhold til empiriindsamling blandt børn. I dette afsnit vil jeg også nærmere beskrive omstændighederne for den børnehave, der har deltaget i et forsøg med Oline.

For at klarlægge hvad det er for en kanal, der er genstand for undersøgelsen, vil jeg beskrive Oline nærmere i afsnit 7. Afsnittet gør rede for, hvorfor DR er forpligtet til at have en kanal som Oline, hvad den skal leve op til, og hvordan der arbejdes med kanalen i DR. Derudover vil jeg til sidst i afsnittet gøre rede for mit syn på, hvad public service-begrebet bør betyde for en kanal til børn.

I det næste afsnit tager jeg fat i, hvordan radio bruges i hverdagen. Med Bent Steeg Larsens undersøgelser af brugsradiolyttere peger jeg på nogle tendenser for voksne radiolyttere, der også er relevante for børn, og som jeg derfor vil anvende i den senere analyse.

Efter at have gjort rede for hvordan radio bruges i hverdagen, vil jeg i det efterfølgende se nærmere på, hvordan børn bruger medier. Afsnittet skal i lighed med det foregående pege på nogle tendenser i børns mediebrug, der også kan gøre sig gældende i forhold til deres radiobrug, og som jeg derfor vil anvende i analysen.

Netop analysen er næste skridt i specialet. Her vil jeg inddrage den indsamlede empiri og teorien om børns mediebrug og voksnes brug af radio i hverdagen for at analysere mig frem til, hvordan børnene bruger Oline og oplever den. Resultaterne af analysen lægger jeg frem i konklusionen.

Konklusionen skal først og fremmest besvare specialets problemstilling vedrørende børns brug og oplevelse af Oline, men da jeg gennem undersøgelsen også har fået et indblik i, hvad der fungerer godt og mindre godt på Oline, finder jeg det relevant at gøre rede for kanalens fremtid og eventuelle punkter til forbedring i en perspektivering.

Jeg slutter undersøgelsen af med en kvalitetsvurdering, hvor jeg gøre rede for kvaliteten af de producerede data, og desuden ser jeg på, hvordan min egen rolle og mine forforståelser har påvirket den samlede undersøgelse.

Til sidst i specialet har jeg vedlagt den artikel, der formidler specialets resultater samt de refleksioner om målgruppe, medie og virkemidler jeg har gjort mig i forbindelse med opgaven.

4. DEN KVALITATIVE MEDIESOCIOLOGI

Jeg har flere gange været inde på, at undersøgelsen er en kvalitativ mediesociologisk undersøgelse. Kvalitativ mediesociologi trækker på to grene i medieforskningen: receptionsanalysen og medieetnografien. I *MedieKultur* nr. 21 fra 1993, tager en række artikler fat i medieetnografien, og Kim Schrøder prøver bl.a. i 'Den etnografiske bølge og receptionsforskningen' at skelne mellem de to forskningsretninger. Meget receptionsanalyse, der har kaldt sig etnografisk, er blevet beskyldt for i bund og grund ikke at være det. Schrøder efterlyser en højere grad af 'begrebshygiejne' i brugen af betegnelserne, idet han mener, at meget forskning kaldes det forkerte (Schrøder, 1993: 71 samt 75). I det følgende vil jeg forklare forskellen på de to discipliner yderligere. Ligeledes vil jeg argumentere for, hvordan jeg trækker på de to discipliner og arbejder med mediesociologi

4.1 Receptionsanalysen

Receptionsanalysens formål er at forstå modtagerens oplevelse af medieteksten, og den beskæftiger sig dermed med modtagerens sproglige formulering af den (Højbjerg, 1994: 11). Samspillet mellem tekst og modtager er altså receptionsanalysens arbejdsfelt, og det er først i dette møde, teksten får mening, da den med receptionsanalytiske øjne er åben for enhver tolkning. Der kan dannes flere forskellige meninger af en tekst, og den mening, modtageren danner, er helt afhængig af modtagerens kompetencer og præferencer, men er dog altid en gyldig læsning (Højbjerg, 1994: 19). I starten af 80'erne kom receptionsanalysen for første gang frem i Danmark som et alternativ til de to herskende forskningstraditioner: den kvantitative og den tekstanalytiske medieforskning. Receptionsanalysen stiller sig mellem disse forskningsretninger og slår på kvalitative metoder og fornægtelsen af tekstanalysen – teksten eksisterer først i mødet med modtageren (Højbjerg, 1994: 22ff). Der findes to traditioner inden for receptionsanalyse: teoretisk receptionsanalyse og empirisk receptionsanalyse. Den teoretiske receptionsanalyse beskæftiger sig med hvilke tekstlige træk, der åbner for muligheden af forskellige læsninger af medieteksten. Den empiriske receptionsanalyse undersøger forskellige modtageres reelle læsning af medieteksten (Schrøder, 1993: 20). Den empiriske receptionsanalyse fokuserer på modtagerens læsning ved hjælp af forskellige kvalitative metoder, og empirisk receptionsanalyse kan både beskæftige sig med egentligt tekstarbejde, mediebrug og medieadfærd (Højbjerg, 1994: 21 samt 22).

Havde specialet været funderet i den empiriske receptionsanalyse, ville jeg kunne undersøge, hvordan børn opfatter de konkrete eksempler på radioindslag, jeg præsenterer for dem. Det ville hjælpe mig til at forstå, hvad de synes om og er optaget af. Det ville desuden give mig et indblik i, om børnene forstår indslagene på Oline. Der er dog et problem med denne fremgangsmåde, da det ville give mig et begrænset indblik i radiobrugen. Jeg ville ikke få noget indtryk af, hvornår det er relevant for børnene at høre radio, eller hvad de foretager sig under radiolytningen. Receptionsanalysens problem er, at den blot dækker en lille afgrænset del af mediebrugen. Derfor må jeg anvende en metode, der giver et bredere indblik i

mediebrugen, og her kommer medieetnografien ind i billedet, som jeg vil gøre rede for i det følgende.

4.2 Medieetnografien

Medieetnografien blev udbredt i Danmark fra omkring 1990, men inden da har der dog været en del receptionsforskning, der har arbejdet 'etnografisk' (Schrøder, 1993: 70f). Medieetnografien udspringer af den britiske Cultural Studies-tradition, hvor forskerne især har forsøgt at forstå ungdomskulturelle fænomener. Mange medieetnografiske undersøgelser har haft det overordnede formål at forstå, hvordan mennesker lever i og med multimediesamfundet, hvordan de orienterer sig i det, påvirkes af det, samt hvilke kompetencer de har og udvikler for at begå sig i det (Schrøder, 1993: 72). Bag medieetnografisk forskning står ofte receptionsforskere, der har fundet det uholdbart kun at undersøge folks læsning af et program eller en genre, da denne type forskning kun opnår indsigt i en lille del af den kompleksitet, der er forbundet med mediebrug (Schrøder, 1993: 73). Medieetnografiens metoder er kvalitative, og mere specifikt er det ofte deltagende observation og uformelle samtaler, der anvendes. Som nævnt i starten af dette afsnit er meget receptionsanalyse blevet beskyldt for at kalde sig etnografisk uden egentligt at være det. Ifølge Kirsten Drotner er manglen ved meget 'medieetnografisk' forskning, at det ikke afdækker hele modtagerens hverdagsliv. Netop modtagerens hverdagsliv er central i medieetnografien, og ifølge Drotner er det nødvendigt, at forskeren for det første tager udgangspunkt i en særlig gruppe mennesker, frem for et særligt medie. Derudover er det nødvendigt, at forskeren indgår i modtagerens hverdag ved at følge vedkommende i forskellige sammenhænge fx på indkøb, på arbejde og hjemme. Til sidst er det vigtigt, at hun opholder sig så længe hos sine informanter, at hun begynder at drage sine egne kulturelle selvfølgeligheder i tvivl (Drotner, 1993: 11).

Fordelen ved medieetnografien er således, at den er i stand til at favne de komplekse forhold, der spiller ind på mediebrug i hverdagslivet. Der er dog den risiko ved medieetnografien, at forskeren taber fokus på det konkrete medie og i stedet bliver optaget af brugernes hverdagsliv (Schrøder, 1993: 73). Netop i denne sammenhæng er det vigtigt, at jeg holder et stramt fokus på Oline idet specialets omdrejningspunkt er børnenes brug af netop denne kanal, og ikke hvordan de generelt anvender medier. Medieetnografien er derfor i sig selv ikke et oplagt valg i denne sammenhæng, da den kunne fjerne mit fokus på Oline. Derfor ønsker jeg en forskningssammenhæng, hvor jeg både kan fokusere på det konkrete medie – Oline – og inddrage de omkringliggende faktorer, der spiller ind på børnenes mediebrug.

4.3 Spændingsfeltet mellem forskningsretningerne

Både receptionsanalysen og medieetnografien har altså sine fordele og begrænsninger. Man kan spørge sig selv, hvorvidt medieetnografi faktisk er *medieforskning* og ikke forskning i hverdagsliv. Medieforskning må vel først og fremmest tage fat i brugen af medier. Det hævder medieetnografien også, at den gør, men med inddragelsen af hele familiens traditioner, vaner og rutiner finder jeg at den i bund og grund er en kulturanalyse af hverdagsliv og ikke en egentlig

analyse af brug af medier. Med medieetnografien bliver medierne reduceret til en del af den komplekse hverdag, hvilket også kan være et interessant studie, men det fortæller ikke nok om brugernes opfattelse af det konkrete medie.

Flere medieforskere har oplevet det problem med receptionsanalysen, at den ikke favner den komplekse mediebrug, og derfor har de kaldt deres forskning for medieetnografi for at komme omkring brugssituationen (Schrøder, 1993: 71).

Problemet med meget af denne forskning er, at den reelt ikke udgør hverken receptionsanalyse eller medieetnografi, idet forskerne fortsat betjener sig af receptionsanalysens metode – det kvalitative forskningsinterview – men fokuserer på brugen i hverdagen. Der mangler en skarpere grænse for, hvornår man reelt bedriver medieetnografi. Schrøder slår på, at det kun bør være forskning med et fokus på hverdagslivets interpersonelle situationer, der metodisk betjener sig af deltagende observationer og længere tidsforløb, som kan kalde sig medieetnografi. Al anden forskning, der lægger sig mellem receptionsanalysen og medieetnografien ved at bruge metoder fra begge forskningsretninger og holde fokus på mediets brug i hverdagen, kan så kalde sig 'kvalitativ mediesociologi' (Schrøder, 1993: 75).

4.4 Specialets mediesociologiske ståsted

Da jeg ikke går i dybden med børnenes læsning af teksten ved at se på deres sproglige fremstillinger, kan man ikke sige, at jeg fuldt ud foretager en receptionsanalyse. På den anden side er undersøgelsen heller ikke en egentlig medieetnografisk undersøgelse, idet jeg ikke undersøger hele barnets livsverden, men blot ser på en del af den og i øvrigt sigter mod at holde mediet i fokus. I forbindelse med denne undersøgelse af børns opfattelse og brug af Oline finder jeg det derfor relevant at tage udgangspunkt i begge discipliner, idet jeg ønsker at forstå den kompleksitet, der er forbundet med børns mediebrug – i dette tilfælde radiobrug – hvordan de opfatter radioen i deres naturlige omgivelser, og hvordan de kan bruge radioen. Samtidig ønsker jeg også at komme tæt på børnenes faktiske læsning af medieteksten.

I praksis bruger jeg det bedste fra de to retninger for at komme så tæt på børnenes læsning af teksterne som muligt – her benytter jeg de kvalitative interview med børnene – og samtidig for at få et indblik i de udefrakommende forhold, der spiller ind på den samlede mediebrug – her benytter jeg deltagerobservationen. Samlet trækker jeg på begge discipliner, der kan give mig flere perspektiver på børnenes mediebrug og således placerer jeg mig i overensstemmelse med Schrøder i den 'kvalitative mediesociologi' (Schrøder, 1993: 75).

5. BARNDOMSSOCIOLOGIEN

Barndomssociologien er et brud eller opgør med den traditionelle børneforskning, der har hersket gennem størstedelen af forrige århundreder (Kampmann, 2003⁴). Tidligere var omtrent al forskning vedrørende børn koncentreret i udviklingspsykologien, der så barnet som et inkompetent væsen, der skal gennemløbe et fastlagt, forudsigeligt forløb og dermed udvikle sig til at blive voksen og kompetent. Dette udviklingsforløb ligger i den ansvarlige voksnes hænder (Kampmann, 1998: 4). Med Barndomssociologien slår barndomsforskere på, at man forsøger at forstå børnene i et mere nuanceret lys (Kampmann, 2003). Dette gøres ved at foretage undersøgelser og indhente empiri i børnenes hverdagsliv og se børnene med et såkaldt *børneperspektiv* (Kampmann, 1998:5). Ifølge barndomssociologien er problemet med udviklingspsykologien, at den tilbyder et meget ensidigt og unuanceret billede af børn, der ikke er i stand til at rumme børns forskelligheder (Kampmann, 2003). Det skyldes at udviklingspsykologien giver en generaliseret middelværdi af hvor et barn bør være nået til i sin udvikling på et givent alderstrin (Bruun, 1986: 17). Når barndomsforskere, der forsker inden for barndomssociologien, beskriver udviklingspsykologien, har de tendens til at give et meget negativt billede af teorierne, og man får fornemmelsen af, at de slet ikke er anvendelige (se eksempelvis Kampmann, 2003). Denne opfattelse deler jeg ikke, idet udviklingspsykologien kan være særdeles velvalgt i studier, hvor man søger at teste, hvorvidt det enkelte barn er veludviklet og trives – eksempelvis i forbindelse med sin skolegang. I forbindelse med denne undersøgelse har jeg dog ingen interesse i at teste børnene, jeg ønsker derimod et nuanceret billede af børnenes oplevelser af Oline. Derfor er barndomssociologien mere relevant end udviklingspsykologien, da den ser på, hvordan barnet som individ oplever verden.

5.1 Børn er sociale aktører

Barndomssociologien foreskriver en opfattelse af følgende:

- I barndomssociologiske undersøgelser bør barndommen betragtes som et socialt fænomen, der er historisk og socialt konstitueret. Børn har en socialt betinget rolle i samfundet, som de handler og agerer efter
- Børn er sociale aktører med indflydelse på og bidrag til sociale udviklings- og forandringsprocesser. Børn skal ikke betragtes som 'becomings' på vej mod et 'voksent' endemål, men derimod som 'beings' (Kampmann, 2003)

Det interessante ved denne måde at anskue børn på i en undersøgelse om radio er, at det er vigtigt at se på, hvordan børnene danner deres eget indtryk af Oline, og hvordan de vælger at bruge den. En kanal som Oline skal dermed ikke planlægges

⁴ Steder, hvor der refereres til 'Kampmann, 2003' og ikke angives sidetal, refererer jeg til artiklen 'Barndomssociologi – fra marginaliseret provokatør til mainstream leverandør'. Steder, hvor der desuden refereres til et sidetal, refererer jeg til bogen 'Børnekultur – et begreb i bevægelse'.

efter, hvad man som voksen tror, børn kan lide eller forstå. Jeg vil derfor søge at komme ind på livet af børnene for at forstå deres oplevelser og med et børneperspektiv svare på, hvordan børnene opfatter de forskellige elementer i Oline. Desuden vil jeg på baggrund af forståelsen af, at børn selv danner deres forestillinger søge at begrunde deres opfattelser.

5.1.1 Børn i en udviklingsproces

Selvom barndomssociologien stiller sig i opposition til udviklingspsykologien, siger man ikke inden for retningen, at børn nødvendigvis er fuldstændig kompetente mennesker på alle områder af livet, og at de ikke udvikler sig. Det er et grundvilkår for børn, at de er i en udviklingsproces. Det, barndomssociologien slår på, er blot, at børn ikke er ufuldstændige mennesker, der passer ind i en skemalagt udviklingsform. De følger deres egen individuelle udvikling, og de agerer på en måde, der er typisk for det enkelte barn og ikke for en samlet aldersgruppe (Gulløv, 1999: 82). Med et barndomssociologisk blik kan man derfor godt se på forskelle inden for en børnegruppe, der eksempelvis knytter an til alder, det er blot vigtigt, at man fokuserer på de forskelle, der kan være i den konkrete gruppe, og ikke tager det som udtryk for, at børnene er passet ind i et generelt, fastlagt skema. Derfor vil jeg i undersøgelsen også se på, om der eksempelvis er interesseforskelle inden for målgruppen. Dette gøres dog ikke for at vurdere børnenes kunnen, blot for at se, hvorvidt Oline opfattes forskelligt af forskellige børn.

Som voksen, der beskæftiger sig med børn, må man således være opmærksom på, at man selv er et andet sted i sin egen udviklingsproces, og børn vil i mange tilfælde udtrykke sig og agere anderledes end den voksne. I løbet af undersøgelsen må jeg derfor være forberedt, på at børnene ikke nødvendigvis svarer på spørgsmål, som jeg forventer det, eller at de bruger andre midler end deres sprog til at udtrykke sig. I afsnit 6.2.6 og 6.2.7 uddyber jeg, hvordan jeg har taget højde for dette.

5.2 Børnekultur

At børn udtrykker sig anderledes end voksne kan tilskrives en særlig børnekultur, der er kendetegnet ved *'[...] de særlige menings- og betydningsskabelser, børn etablerer i deres indbyrdes sociale relationer knyttet til deres særlige sociale position[...]*' (Kampmann, 2003: 89)

Ifølge antropolog Eva Gulløv er begrebet 'børnekultur' mere og mere fremherskende inden for børneforskningen. Begrebet opfattes dog på flere forskellige måder. Børnekultur beskriver for nogle forskere det særegne, ved børn, det der adskiller dem fra voksne. Gulløv mener ikke, man på denne måde bør fokusere på det særegne ved børn og således igen skabe en position i forskningen, hvor de blot er anderledes end voksne (Gulløv, 1999: 79). På den anden side viser hendes og andres forskning, at der er særlige handlemønstre blandt børn, der kan være med til at pege på en børnekultur, som de handler inden for. Man har ved sammenligninger af børns leg i forskellige lande fundet, at der er kulturelle forskelle på børns leg. Eksempelvis skifter skandinaviske børn mellem datid og

nutid i deres sprogbrug for at markere en handlingsændring i legen, mens amerikanske børn ikke gør det (Gulløv, 2003: 27). Forklaringen på dette er, at børn er kulturelle arvtagere. De vokser op og lærer udtryksformer og stilarter gennem overleveringer og aktiv forholden sig til omverdenen (Gulløv, 2003: 27) Med andre ord kan man altså spore en særlig kultur blandt børn, der adskiller sig afhængig af deres opvækst og kulturelle baggrund. Da eksempelvis amerikanske og danske institutioner er forskellige af natur, må man også gå ud fra at amerikanske og danske børns kultur adskiller sig på visse punkter. Af samme årsag beskæftiger jeg mig derfor hovedsagligt med skandinavisk børneforskning i undersøgelsen. Derved undgår jeg at drage slutninger baseret på en børnekultur, der ikke er i overensstemmelse med den kultur børnene i undersøgelsen er en del af.

At man kan spore en børnekultur, er ikke det samme som at sige, at alle børn er ens og handler på samme måde inden for deres kultur. Børn agerer og handler forskelligt, og nogle børn vil agere på en måde, mens andre vil agere på en anden måde inden for samme kultur (Gulløv, 2003: 36). Som før nævnt er børn også sociale aktører, der er med til at skabe den kultur, de er en del af. Således er det vigtigt at fokusere på det enkelte barns oplevelser og ikke blot den samlede børnegruppe. Men jeg vil bruge forestillingen om en børnekultur til at fokusere på, hvordan radio og andre medier spiller ind i børnenes liv, og hvordan de bruger medierne inden for kulturen.

5.3 Børn kan tale på egne vegne

Fokus på det enkelte barn og især det enkelte barns rettigheder går igen i barndomssociologien. Flere forskere fremhæver FNs Børnekonvention og slår med denne på, at barnet har ret til at blive hørt i forskningen (se eksempelvis Kampmann 2003, Juncker 2003, Schultz Jørgensen 1999). Det hovedbudskab, de fremhæver i den forbindelse, er følgende:

- Børn har viden om deres eget liv
- Børn har følelser, meninger og holdninger
- Børn kan træffe deres egne beslutninger (Juncker, 2003: 19)

Børn kan drages ind i forskningen på flere måder. Man kan benytte sig af deltagerobservation ligesom det er muligt at få et indblik i børnenes oplevelser ved at spørge dem direkte under et interview. Ifølge Schultz Jørgensen er der i princippet ikke nogen nedre aldersgrænse for, hvornår man kan spørge et barn (Schultz Jørgensen, 2000: 11).

Når man inddrager børn i forskningen, er det vigtigt, at man holder sig for øje, at ikke alle børn er modne nok til at udtrykke sig under et interview. Derfor må man også vægte barnets udtalelser efter dets modenhed og afstemme sine forventninger efter de børn, man taler med (Schultz Jørgensen, 2000: 11). Blandt børn i aldersgruppen 3 til 7 år er der stor forskel på, hvorvidt de er modne til at sidde og svare på spørgsmål. De store børn i målgruppen på 6 til 7 år går i skole, og har derfor prøvet denne form for samtale indtil flere gange. De mellemste børn på 4 til

6 år er ofte introduceret til skoleformen i børnehaven og har derfor også prøvet at udtrykke sig sprogligt i forhold til voksnes spørgsmål.⁵ De mindste børn i målgruppen på 3 til 4 år har dog sandsynligvis ikke prøvet denne samtaleform i udbredt grad, og derfor havde jeg færre forventninger til interviewene med dem, end med de store børn. Det viste sig da også, at de interview, hvor jeg fik det største verbale udbytte, var med de større børn i børnehaven og børn, der gik i børnehaveklasse.

Efter nu at have argumenteret for inddragelsen af børn i forskningen vil jeg i det følgende afsnit gennemgå, hvordan jeg konkret har gjort dette, og hvordan jeg i øvrigt har indsamlet empirien.

6. INDSAMLING AF EMPIRI

I det følgende vil jeg beskrive de overvejelser, der ligger til grund for indsamlingen af empiri. Det vil sige de anvendte metoder og hvordan jeg har søgt at styrke undersøgelsens validitet og reliabilitet. Jeg gennemgår først overvejelser vedrørende de 'almindelige' interview med voksne, dernæst beskriver jeg de overvejelser, der ligger til grund for interview med og observationer af børn. Til sidst i afsnittet vil jeg samlet forklare, i hvilken kontekst jeg fortolker både voksen- og børneinterview.

Jeg anvender flere forskellige tilgange til empirien i den samlede undersøgelse, da det giver mig forskellige vinkler på børnenes oplevelse. Børnenes og de voksnes fortællinger samt observationerne har alle nogle 'blinde vinkler', der kan opvejes ved tilføjelsen af en ekstra metode. I løbet af afsnittene klarlægger jeg metoderne og argumenterer desuden for, hvordan de opvejer hinanden. Samlet består empirien af følgende:

- Observationer med børn i børnehaven foretaget over tre dage
- Observationer af et søskendepar i en familie, der lytter til Oline
- 4 gruppeinterview med børn fra børnehaven og en børnehaveklasse
- 2 interview med forældre med børn der lytter til Oline
- 2 interview med ansatte i børnehaven
- Interview med programmerarbejder Gianna Giacomello fra B&U, DR
- Interview med redaktør på Oline Birgit Bergholt⁶

I det følgende vil jeg gennemgå, hvordan jeg har foretaget kvalitative interview med 2 forældre og de ansatte i DR og i børnehaven.

⁵ Grundet indførelsen af læreplaner i børnehaverne kommer flere og flere børn ind i skolelignende forløb allerede i deres tid i børnehaven (se eksempelvis Ellegaard og Stanek (red.), 2004).

⁶ For en nærmere præsentation se bilag 1.

6.1 Kvalitative interview

Årsagen til, at jeg har foretaget kvalitative interview med voksne i en undersøgelse, der handler om børns oplevelser, er, at det har givet mig lejlighed til at komme endnu tættere på børnenes univers ved at tale med voksne, der dagligt er sammen med dem og derfor kender til netop dem og forstår dem. Pædagoger og forældre har også vist sig at have indflydelse på børnenes radiobrug, og derfor har deres holdninger været interessante for betydningen af børnenes radiobrug. Derudover har det været nødvendigt at foretage nogle interview med medarbejdere fra DR for at få et indblik i, hvordan der arbejdes med Oline.

6.1.1 Udvælgelsen af informanter

For at få mest præcis information om undersøgelsens emne har jeg været selektiv i min udvælgelse af informanter. Jeg har talt med to repræsentanter fra Oline, lederen og en pædagog fra børnehaven, hvor børneinterviewene er indsamlet, samt 2 forældre til børn, der lytter til Oline. Antallet af informanter er valgt på den baggrund, at det er vigtigt at tale med så mange informanter, at man får tilstrækkelig viden om problemstillingen og har mulighed for at foretage en dybdegående analyse af datamaterialet (Kvale, 2001: 108). Samtidig har jeg forsøgt at undgå at for stort datamateriale, da det kan medføre en usystematisk og overfladisk databehandling (Dahler-Larsen, 2002: 19).

6.1.2 Forældrene

Forældrene er interviewet, fordi de kunne være med til at give bedre indblik i børns radiobrug og mediebrug generelt. Jeg har fokuseret på børnenes egne fortællinger fra interview og observationerne med børnene i undersøgelsen, da kun de selv er i stand til at et dækkende give billede af, hvad de oplever. Interviewene med forældrene tjener altså i højere grad et formål, når jeg ser på hvilken indflydelse forældre kan have på deres børns mediebrug. Hos begge de interviewede forældre lyttes der til Oline. De kender altså kanalen og har dannet sig en mening om den. I begge familier er forældrene veluddannede og har et bredt mediebrug. Børnene i familierne har derfor adgang til mange medier som computer, tv, Playstation osv. Se bilag 10, interview med Mette og bilag 11, interview med Kristina for udskrifter af interviewene.

6.1.3 Medarbejderne i børnehaven

Formålet med at interviewe medarbejderne fra børnehaven var at få fulgt op på det år, DAB-radioen har været i børnehaven. Jeg ønskede at få indblik i deres brug af radioen og deres oplevelser af og med den. Interviewene med medarbejderne uddyber de observationer, jeg selv har foretaget i børnehaven. Dette gør jeg dels for at se, om de har oplevet noget andet end jeg selv og dels for at få et indblik i, om der er forskel på, hvordan radioen blev brugt, da den var ny i børnehaven i forhold til nu, hvor den har været der et stykke tid. Udover at interviewe to

pædagoger har jeg også haft lejlighed til at have flere uformelle samtaler med resten af personalet i løbet af de observationer, jeg har foretaget i børnehaven. I afsnit 6.7 vil jeg gå nærmere ind i de omstændigheder, der har gjort sig gældende for radioprojektet i børnehaven. Se i øvrigt bilag 13, interview med Ulla Engholm og Bilag 12, interview med Birthe Bager, for udskrifter af medarbejderinterviewene.

6.1.4 Interviewguides

Alle interviewguides er udarbejdet efter Kvales forskrifter for det halvstrukturerede interview (Kvale, 2001: 133ff). De har styrket interviewenes validitet, da de har været med til at sikre, at jeg har fået svar på de spørgsmål, jeg fra start af ønskede besvaret. Da der er tale om halvstrukturerede interview, har guiden samtidig givet plads til at følge andre interessante emner, der er opstået i løbet af interviewsituationen. Jeg har benyttet åbne spørgsmål i undersøgelsen, og de steder, hvor det har været nødvendigt, har jeg bevidst benyttet ledende spørgsmål for at styrke reliabiliteten. Eksempelvis spurgte jeg under interviewet med programmedarbejder Gianna Giacomello *'Så det går på jeres tro på, hvad børn kan lide og gerne vil have?'* (Bilag 15, interview med Gianna Giacomello, l. 93). Spørgsmålet tjente det formål at få præciseret Giannas svar på, hvad de baserer deres forståelse af børnenes præferencer på. Et ledende spørgsmål gav mig mulighed for at kontrollere, at jeg forstod, hvad Gianna mente med sit svar (Kvale, 2001: 156).

6.2 Bearbejdelse af empiri med børn og voksne

For at kunne huske og vurdere validiteten af interviewene med både børn og voksne har jeg optaget dem på bånd og dernæst foretaget en transskribering.⁷ Det er vigtigt, at informanternes udtalelser fremstår fornuftige og brugbare. Derfor har jeg ikke foretaget en ordret transskribering, da dette kan fremstå usammenhængende og forvirrende (Kvale, 2001: 166). Det har dog været vigtigt for mig at sikre, at jeg forstod informantens budskab, og derfor har jeg i flere tilfælde gennemlyttet båndet flere gange for at få så nøjagtig en udskrift som muligt og således styrke undersøgelsens reliabilitet.⁸ I løbet af observationerne skrev jeg alt, hvad jeg observerede ned, i det omfang, det var muligt. Efterfølgende har jeg skrevet observationsnoterne rent og brugt dem til at analysere på børnenes radiobrug.

I vokseninterviewene henviser jeg til medarbejdere fra DR og børnehaven med fornavn og efternavn og til de to mødre med fornavn. Navnene på børnene i undersøgelsen er alle ændret for at sikre deres anonymitet. Dette er gjort af hensyn

⁷ Interviewene med børnene er endvidere optaget på video, da jeg således har haft lejlighed til at studere børnenes reaktioner på selve radioprogrammet efterfølgende.

⁸ Alle transskriptioner er vedlagt som bilag.

til børnene selv og forældre, der kan være bekymrede for, hvordan deres børn opfattes i undersøgelsen.

6.3 Interview og observationer med børn

I dette afsnit vil jeg gennemgå de overvejelser, der ligger til grund for observationer og interview med børn. Jeg vil starte med at gøre rede for fordelene ved at foretage en metodetriangulering. Dernæst vil jeg gennemgå fremgangsmåden ved observationerne, og til sidst vil jeg gøre rede for gennemførelsen af børneinterviewene.

6.3.1 Metodetriangulering

I det følgende vil jeg komme ind på, hvilken betydning de forskellige anvendte metoder har i forhold til hinanden. Udover at metoderne med interview og observationer giver meget materiale til analysen i sig selv, så styrker de også den samlede undersøgelses reliabilitet, hvilket jeg vil uddybe i det følgende.

Selve empiriindsamlingen med børnene forløb som nævnt gennem observationer i børnehaven og hjemme hos en familie samt konkrete interview med børn i grupper på skolen og i børnehaven. Der er flere grunde til, at jeg benytter forskellige metoder for at forstå børnenes oplevelse af Oline. Flere barndomsforskere beskriver og anbefaler metodetriangulering (eks. Kragh-Müller, 2000: 92 samt Doverborg og Pramling, 2003: 37). Kampmann giver følgende forklaring på fordelene ved at anvende flere metoder:

Et væsentligt aspekt ved at anvende flere typer empiri er, at man derved nærmer sig den gruppe, man undersøger, eller de temaer, man er interesseret i at få afdækket, ud fra forskellige vinkler, hvilket giver forskellige typer af, hver i sær begrænset viden, som tilsammen kan begynde at stykke billeder sammen, som ikke kan nås ved udelukkende at forfølge en metode. (Kampmann, 1998: 28)

Trianguleringen har altså det formål, at forskellige utilstrækkelige metoder kan supplere hinanden, så man får et bedre billede af et fænomen. I dette tilfælde betyder observationerne, at jeg nærmere kan undersøge, de forhold børnene ikke er bevidste om eller har svært ved at gengive i en interviewsituation, fx hvilket indhold på radioen de leger bedst til. Samtidig har jeg i interviewsituationen mulighed for at spørge dybere ind til det børnene har hørt. Fx kan jeg spørge ind til, hvad børnene kan huske, og det, de fortæller mest om, er sandsynligvis hvad, der har optaget dem mest.

6.3.2 Skab social kontakt til børnene

Udover de fordele ved en metodetriangulering, som jeg netop har været inde på, tjener observationerne og interviewene også en anden vigtig funktion i forhold til hinanden. En afgørende faktor i forbindelse med undersøgelser med børn er

forholdet mellem intervieweren eller undersøgeren og barnet, der skal bygge på tillid. Hvis barnet ikke har tillid til undersøgeren, får man ikke noget ud af undersøgelsen, da det vil resultere i, at barnet trækker sig ind i sig selv og undlader at deltage i undersøgelsen (Doverborg og Pramling, 2003: 46). Derfor må man forsøge at skabe en god social kontakt med de børn, der indgår i undersøgelsen. Idet jeg ikke kendte børnene, der deltog i interviewene, i forvejen, var det altså vigtigt, at jeg brugte tid på at skabe et godt og tillidsfuldt forhold til dem. Det søgte jeg at etablere i løbet af observationerne, der for størstedelens vedkommende fandt sted inden gennemførelsen af interviewene. Jeg ønskede at vise børnene, at de kunne være trygge ved mig, så de ikke følte sig betænkelige ved at udtale sig. Der er ingen tvivl om, at det hjalp, at børnene havde set mig forinden. Det betød at de havde lyst til at deltage i interviewet og glædede sig til det. Ved selve interviewene havde jeg en studiekammerat til at hjælpe mig med alt det praktiske. Hun kom også en dag forinden selve interviewene og børnene fik således også lejlighed til at føle sig trygge ved hende. I afsnit 13.1.1 vil jeg vende yderligere tilbage til denne 'hjælpende hånd' og hvilken betydning, det har haft for tolkningen af observationer samt interview og af undersøgelsens reliabilitet.

I forbindelse med interviewene med børnehaveklassebørnene havde jeg ikke på samme måde mulighed for at observere børnene forinden og derved skabe et tillidsforhold som ved de mindre børn. I afsnit 6.4.1 vil jeg komme nærmere ind på, hvordan jeg greb dette an.

6.4 Observationer som metode

I det følgende vil jeg dels gennemgå mine overvejelser omkring brugen af observationer som metode i forhold til børns mediebrug, og dernæst vil jeg gennemgå de praktiske overvejelser omkring det at observere blandt børn.

Observationer er som nævnt et kendt fænomen inden for mediesociologien og anvendes i et utal af undersøgelser. Det gælder også inden for børnemedieforskningen, hvor der er flere eksempler på medieforskere, der har anvendt observationer som metode i forhold til deres undersøgelser. Her er Jesper Olesens '*Børn som tv-seere*' fra 2000 og Hanne Løngreen og Birgitte Holm Sørensens '*TV – det elektroniske familiemedlem*' fra 1996 gode eksempler. Løngreen og Sørensen forklarer, at fordelene ved at benytte sig af deltagerobservation er, at metoden kan indfange den kompleksitet, der er forbundet ved børns mediebrug. Der kan være mange faktorer som fx forældre og kammeratskabsgruppen, der spiller ind på brugen, og ved udelukkende at anvende kvalitative interviews er det ikke muligt at opfange denne kompleksitet (Løngreen og Sørensen, 1993: 60). Ydermere giver deltagerobservation forskeren lejlighed til at skifte position og fokusere på de forhold, der er relevante for undersøgelsen, og man kan starte små uformelle samtaler om ting, der netop er sket, og således få uddybet en given situation (Løngreen og Sørensen, 1993: 63).

6.4.1 Den praktiske gennemførelse af observationerne

Observationerne har som nævnt fundet sted dels i børnehaven og hjemme hos et søskendepar med det formål at se, hvordan børnene bruger radioen. Børnehaven er den børnehave, der har været en del af DAB-projektet fra DR. Familien er en del af min ydre bekendtskabskreds, og jeg har et begrænset kendskab til forældrene. Børnene derimod kender jeg ikke fra tidligere. Det var dog en fordel at have et begrænset kendskab til familien, da det fik forældrene til at være afslappede omkring min tilstedeværelse, og børnene virkede således også afslappede.

Rent praktisk har observationerne fundet sted på den måde, at jeg både i børnehaven og i hjemmet holdt øje med, hvordan børnene reagerede, når radioen blev tændt. Jeg bad dem opføre sig som de plejer, og jeg gav i det hele taget ikke nogen introduktion til radioen, den blev blot tændt, og så var det op til børnene, hvorvidt de ønskede at sidde og lytte eller på anden måde bruge Olines indhold. I nogle tilfælde havde jeg små uformelle samtaler med børnene, når det virkede naturligt, og resten af tiden fulgte jeg blot med i, hvordan de reagerede på det, der blev sendt. For at få et indblik i hvordan radioen fungerer i forhold til børnenes dagsrytme, observerede jeg både om formiddagen og eftermiddagen i børnehaven og fra sen formiddag til sidst på eftermiddagen (på en lørdag) i familien.

6.4.2 Observatørrollen

Man kan gribe observationer an på flere forskellige måder. Ifølge Løkken og Søbstad kan man bl.a. være fuldstændig observatør eller tilskuer, eller kan man være deltagende observatør. Som tilskuer har man ofte en rolle, hvor de observerede ikke er bevidste om, at de bliver observeret. Det kan også kaldes skjulte observationer (Løkken og Søbstad, 1998: 52f), mens man som deltagende observatør deltager i aktiviteterne, og det er ikke nogen 'hemmelighed', at observationerne finder sted – observationerne er åbne (Løkken og Søbstad, 1998: 52f).

Jeg tilstræbte gennemgående rollen som deltagende observatør, for at børnene skulle opleve mig som åben og ikke mistænkelig. Således faldt det naturligt, at jeg kunne bryde observationerne med uformelle samtaler. Måden, jeg observerede børnene, ligger dermed i tråd med det, Kampmann kalder 'perifert medlemskab' (Kampmann, 1998: 16).

6.4.3 Problemer forbundet med deltagerobservation

Løngreen og Sørensen påpeger en række problemstillinger forbundet med brugen af deltagerobservation: Det er vigtigt, at man sørger for at få skrevet alt ned undervejs i observationerne, idet detaljer, der i en given situation kan forekomme ubetydelige, kan vise sig at være af afgørende betydning for undersøgelsens resultater (Løngreen og Sørensen, 1993: 63f). Derudover er der det problem ved deltagerobservation, at man ved sin blotte tilstedeværelse som observatør ændrer

betingelserne for begivenhederne, og dermed tilføjer en form for 'støj' (Løngreen og Sørensen, 1993: 64).

I forhold til førstnævnte problem søgte jeg at komme udover det ved at nedskrive mest muligt under observationerne i både børnehaven og familien.

Mht. støjen viste den sig at være et minimalt problem i børnehaven, da børnene er vant til, at der kommer udefrakommende voksne og iagttager dem som fx være talepædagoger eller psykologer. Derfor glemte de hurtigt, at der var en fremmed til stede og passede deres egne lege og forehavender.

I hjemmesituationen var støjen mere tydelig, og det tog lidt længere tid, før børnene fandt det naturligt, at jeg var der, idet, jeg var mere synlig i denne situation. Jeg koncentrerede mig til at starte med mest om forældrene og lod børnene være i fred, så de ikke følte, at de var i 'søgelyset'. Efterhånden opførte de sig også, som hvis jeg havde været en af deres forældres gæster – de passede sig selv og virkede rolige og upåvirkede.

For at afdramatisere situationen yderligere i både hjem og børnehave tilstræbte jeg at være åben over for børnenes nysgerrighed, hvis de spurgte, hvad jeg lavede, eller hvorfor jeg fx sad og skrev ned. Det betød, at jeg svarede dem ærligt på deres spørgsmål, og det var således ikke nogen hemmelighed, hvorfor jeg var der. Det var relativt sjældent, at børnene spurgte til mig, men i de tilfælde, hvor de gjorde, fik jeg også en lejlighed til at spørge ind til dem, og dermed starte en uformel samtale, fx om hvad de legede, og om det havde noget at gøre med det, der var i radioen.

6.5 Børneinterview

I forbindelse med børneinterview er der en række omstændigheder, der er værd at være opmærksom på. I det følgende vil jeg præsentere, hvad der er vigtigt at tage højde for, for at få et vellykket interview med børnene, hvor de føler sig trygge og dermed er villige til at deltage og fortælle.

6.5.1 En tryk situation skaber tillid

Når man gennemfører børneinterview er det vigtigt, at interviewet foregår et roligt sted, hvor der ikke opstår forstyrrelser fra andre børn eller voksne, da sådanne forstyrrelser bryder barnets tankerække og koncentration. Risikoen ved dette er, at interviewet helt må stoppes, da barnet har mistet sit engagement for det, der foregår. Og netop barnets engagement er vitalt for at kunne gennemføre interviewet (Doverborg og Pramling, 2003: 43ff). Derfor valgte jeg at gennemføre interviewene med børnene på en ubenyttet stue i børnehaven og ved de store børn i et lokale på skolen, hvor vi ikke blev forstyrret. Det bevirkede, at børnene var i kendte omgivelser og dermed ikke følte sig revet ud af de vante rammer.

Som nævnt tidligere er noget af det vigtigste i forbindelse med undersøgelser med børn også, at man formår at skabe en god social kontakt til barnet, så det har tillid

til undersøgeren. En effektiv måde at skabe det gode forhold til barnet er ved at lade det vide, at det er betydningsfuldt, og at netop dets svar er meget vigtige. Desuden er det vigtigt at forklare, hvad det er, barnet deltager i (Doverborg og Pramling, 2003: 46ff). Jeg startede derfor med at fortælle børnene, at jeg var meget glad for, de var med, og at de kunne hjælpe mig meget. Især ved interviewene med de store børn var det vigtigt at gøre meget ud af denne del, eftersom jeg ikke forinden havde lejlighed til at tilbringe tid med dem og give dem mulighed for at lære mig bedre at kende. Det var dog ikke noget større problem, idet børnene forinden havde fået besked af deres klasselærer om, hvad der skulle foregå. Da de er vant til at have vikarer eller deltage i ekstraordinære ting som fx specialundervisning, var de ikke urolige ved at deltage.

6.5.2 Større tryghed i grupper

Kampmann argumenterer for, at man bør tale med flere børn ad gangen, for derved at øge børnenes fornemmelse af tryghed (Kampmann, 1998: 22f). Derfor interviewede jeg børnene i grupper. Det er dog vigtigt at understrege, at interviewene ikke fungerede som fokusgrupper, da børn ikke er i stand til at håndtere en sådan situation (Kampmann, 1998: 22f). Antallet af børn har altså udelukkende haft den funktion at de skulle føle sig tryggere i en gruppe. I starten af interviewene kunne man mærke, hvordan børnene lænede sig op ad hinanden og henvendte sig til kammeraterne istedet for mig. Efterhånden som de blev mere trygge var de også mere åbne, men i starten var det altså klar fordel, at de havde hinanden at støtte sig til.

Selvom gruppeinterviewene ikke fungerer som fokusgruppeinterview, understreger Kampmann, at der i gruppen sagtens kan opstå situationer, hvor børnene præger samtalen gennem deres fælles logik og sprogbrug (Kampmann, 1998: 23). Disse situationer kan være vigtige at få med, da det giver et billede af hvilke sociale mekanismer børnene er optaget af. I praksis var der også flere gange, hvor disse situationer opstod. De var interessante at iagttage, da de viste noget om, hvad børnene er fælles om at finde underholdene. Eksempelvis var der flere gange hvor børnene omtalte bestemte ting, de kan lide i tv o. lign., og deres indbyrdes sprogbrug gjorde det klart, hvad de var meget optaget af. Eksempelvis beskrev 'sejt' det, børnene virkelig godt kan lide.⁹ Situationerne var desuden vigtige at være opmærksomme på, fordi de gav et billede af radioens konkurrence med de indbyrdes sociale relationer i børnegruppen.

6.5.3 Sammensætningen af grupperne

Kampmann uddyber ikke, hvor mange børn det er tilrådeligt at have med i grupperne. Jeg har dog vurderet at følgende fordeling ville give en god dynamik: I børnehaven var der tre børn i hver gruppe, og ved skolebørnene var der seks børn i gruppen. Jeg valgte kun at have få børn i grupperne i børnehaven, da jeg vurderede, at børnehavebørn ikke ville kunne håndtere, at der var for mange børn i gruppen. De er ikke i samme grad som skolebørnene vant til at sidde stille og vente på deres tur. De mindre børn har således et større behov for, at den voksne interviewer kan være opmærksom på dem hele tiden.

Grunden til at jeg havde seks børn i gruppen med skolebørn var i første omgang praktisk, idet jeg kun havde mulighed for at tale med børnene i et vist tidsrum. Derfor ønskede jeg at have en gruppe hvor både drenge og piger var repræsenteret i aldersgruppen, så jeg fik talt med børn af begge køn. Jeg vurderede, at skolebørnene er bedre vant til at sidde og lytte til de andre børn, og at de dermed bedre ville kunne håndtere en større gruppe. Det viste sig dog også at fungere godt med den store gruppe, da der var en høj grad af socialt samspil i gruppen, og børnene var gode til at kommentere hinanden.

⁹ For et eksempel på dette se bilag 9, interview med gruppe D, l. 257 samt 294.

Sammensætningen af børn i grupperne foretaget med hjælp fra lederen i børnehaven og børnehaveklasselæreren på skolen, da jeg som nævnt ikke kendte børnene på forhånd. Jeg gav lederen og børnehaveklasselæreren følgende retningslinjer for, hvordan jeg ønskede grupperne sat sammen: Det skulle være 'almindelige børn', dvs. ikke særligt begavede børn og heller ikke børn med særlige vanskeligheder. Det var vigtigt for mig, at det var børn, der var trygge ved hinanden i gruppen og desuden ikke ville være for utrygge ved at tale med en voksen. Grupperne så nærmere bestemt således ud:

- Gruppe A bestod af tre drenge og tre piger i alderen 6 til 7 år
- Gruppe B bestod af tre drenge i alderen 3 til 4 år
- Gruppe C bestod af tre piger i alderen 3 til 4 år
- Gruppe D bestod af en dreng og to piger i alderen 4 til 5 år. (Denne gruppe skulle oprindeligt have været en drengegruppe og en pigegruppe, men på grund af sygdom blev gruppen slået sammen til en. Heldigvis var børnene i gruppen trygge ved hinanden)

6.5.4 Radioindslag

I alle grupperne startede vi med at snakke om børnenes kendskab til radio. Dernæst lyttede vi til nogle radioindslag, der alle har været spillet på Oline.¹⁰ Efter indslagene snakkede vi om det, børnene havde hørt.¹¹

I alle grupperne lyttede vi til et eksempel på børnefortællinger, hvor børn fortalte om forskellen på at være drenge og piger. Efter dette indslag hørte vi sangen 'Fy fy skamme skamme' af Tom McEwan og Jess Ingerslev. I gruppe B og C, der var de mindste børn, lyttede vi til, 'Hvad er det, der spøger Alfons Åberg?' af Gunilla Bergström. Historien var valgt til de små, fordi den henvender sig til børn fra 2 år og op til skolealderen (<http://da.wikipedia.org/>). I gruppe A og C, der var de største børn, lyttede vi til indslag fra 'Lasses Verden' af Anders Johansen. Historien var valgt til de større børn, fordi historiens målgruppe er børn i alderen 5 til 8 år (www.modtryk.dk).

6.5.5 Kropssprog

Ifølge Kampmann er børns signaler om, hvorvidt de ønsker at deltage i undersøgelsen eller ej indirekte, men tydelige, hvis blot man kender koden (Kampmann, 1998: 24) Derudover er det vigtigt at være opmærksom på barnets kropssprog i interviewsituationen, da dette er en ligeså stor kilde til viden som de svar, barnet kommer med mundtligt (Løkken og Søbstad, 1998: 122). Det kan blandt andet komme til udtryk ved, at barnet vender sig væk, begynder at snakke om noget andet eller bliver fjollet (Doverborg og Pramling, 2003: 54 samt 68f).

¹⁰ Indslagene er valgt ud af Gianna Giacomello efter mine anvisninger om, at der skulle være eksempler på alle Olines indholdselementer, og at det skulle være noget, der enten havde været eller ville blive spillet på Oline.

¹¹ Interviewguides til grupperne er vedlagt bilagene.

Børnenes kropssprog var i løbet af interviewene med til at fortælle meget i forhold til deres oplevelser, fordi de flere gange har på en nonverbal måde har udtrykt, hvad de var optaget af, hvad de fandt morsomt eller ting de fandt uhyggelige. Det kom fx til udtryk ved, at børnene grinede eller opførte sig nervøst.

I løbet af interviewene var der nogle eksempler på, at et barn opførte sig fjollet eller undlod at svare. I de situationer lod jeg barnet være og spurgte i stedet et af de andre børn. Interviewenes varighed var afhængig af, om børnene virkede som om, de havde lyst til at være med. Derfor var der stor forskel på længden af interviewene. Interviewet med gruppe C var meget kortvarigt, fordi pigerne i denne gruppe med deres kropssprog viste, at de ikke havde lyst til at være med længere. Derfor blev interviewet knap 25 minutter langt. De andre interview var længerevarende. Eksempelvis varede interviewet med gruppe A over en time.

6.5.6 Vær konkret

Ifølge Doverborg og Pramling tænker især mindre børn meget konkret og ikke abstrakt (Doverborg og Pramling, 2003: 20). Derfor har jeg søgt at formulere spørgsmål i guiden i forhold til dette, så børnene kan forstå dem. På den anden side er det også vigtigt, at man ikke holder sig til ja/nej- spørgsmål, men benytter forholdsvis åbne spørgsmål, så børnene har mulighed for at influere samtalegang. Hvis spørgsmålene kun er ja/nej-spørgsmål, får man ikke børnene til at tænke sig om, og derfor vil de give meget begrænsede svar (Doverborg og Pramling, 2003: 31 samt 57).

Det gælder altså om at skabe balance mellem de åbne og de konkrete spørgsmål, som børnene kan forholde sig til.

Under interviewene stillede jeg derfor mange spørgsmål, hvor jeg brugte hv-ord, og nogle af de mere konkrete eksempler på spørgsmål jeg stillede er: 'Fortæl om noget, der var kedeligt?' og 'Hvad var det vi hørte?' Se eventuelt bilag 2 for flere eksempler på de formuleringer jeg brugte.

6.6 Fortolkningskonteksten

Både interviewene med børn og voksne har jeg fortolket ved skabe mening ad hoc (Kvale, 2001: 201). Det vil sige, at jeg har anvendt flere forskellige metoder til at skabe et overblik over de forskellige temaer og sammenhænge, der er i interviewene. Jeg har forkortet interviewene, ved at tage enkelte passager ud, jeg ikke bruger i undersøgelsen. Det har jeg dels gjort for at skabe et overblik over interviewudskrifterne og dels af hensyn til læseren, der ikke behøver at læse irrelevant interviewudskrift. Selve fortolkningsniveauet ved både børne- og vokseninterview er foregået ud fra det, Kvale kalder en kritisk common sense-forståelse, der har tilladt mig at se på, hvad en informants udsagn udtrykker, dels om det konkrete emne, men også om informanten selv (Kvale, 2001: 211). Fortolkningsniveauet ved interviewene med børnene er desuden foregået ud fra en teoretisk forståelse, idet jeg anvender teori om radiobrug og børns brug af medier til at forstå børnenes radiobrug, og jeg får således også en teoretisk forståelse af deres udsagn (Kvale, 2001:212).

I forbindelse med undersøgelser med børn som informanter vil der altid være en vis grad af usikkerhed omkring de afgivne svar. Det skyldes det faktum, at børn evner mindre i forhold til at give udtryk for deres holdninger, men det skyldes i høj grad også, at de på mange måder udtrykker sig anderledes, end voksne ville have gjort (Østergaard Andersen, 2000: 123). Som udgangspunkt kan man dog godt tro på, hvad børn fortæller, idet de i det store og hele altid vil forsøge at svare oprigtigt ud fra, hvordan de oplever situationen (Wegler, 2000: 144f og Østergaard Andersen, 2000: 131).

For at forstå børns mening er det ifølge Løkken og Søbstad vigtigt, at man forsøger at leve sig ind i børnenes svar, fx ved at tænke tilbage til sin egen barndom (Løkken og Søbstad, 1998: 128). Børns svar vil ikke altid være logiske for interviewereren, men de kan sagtens være det fra børnenes synspunkt. Når jeg har tolket på de angivne svar, har jeg derfor forsøgt at sætte mig i børnenes sted ved at huske tilbage til, hvordan jeg selv tænkte som barn.

6.7 DAB-radio i børnehaven

I januar 2005 lavede DR's Markedsanalyse en aftale med børnehaven Prinsessehøj om, at de måtte låne en DAB-radio, hvis de ville deltage i et forsøg med DAB-radio i børnehaven. Formålet med forsøget var at se på, hvilken plads Oline ville kunne få i en dagsinstitutions hverdag, og om kanalen ville kunne være et redskab til brug for pædagogerne. Derudover var det også en mulighed for, at DR kunne finde ud af, om børnene kan lide kanalen, idet pædagogerne blev bedt om at være opmærksomme på, om børnene har lyst til at lytte til den eller ej. Forsøget blev præsenteret for børnehaven på den måde, at de skulle have mindst mulig besvær med selve forsøget, og de skulle kun bruge radioen, hvis det passede naturligt ind i hverdagen. DR udleverede en logbog til personalet, så de kunne skrive eventuelle episoder ned. De understregede dog, at logbogen kun skulle bruges, hvis det virkede overkommeligt for personalet.

Det var planlagt, at en medarbejder fra DR skulle følge op på radiobruget ved at interviewe personalet ca. hver anden måned. Forsøget blev dog aldrig fuldført, og DR har derfor ingen viden om, hvordan radioen er blevet brugt.

Jeg har kontaktet børnehaven og har således fået de aftaler om interview og observationer med børn og voksne i stand, som jeg netop har gennemgået i det forrige.

Derudover har jeg haft glæde af den logbog personalet fik udleveret. De har ikke skrevet meget i den, men de første to måneder, radioen har været i børnehaven, er logbogen blevet brugt. Det har givet mig indsigt i pædagogernes forskellige brug af radioen og deres oplevelse af den. I analysen, vil jeg derfor inddrage den for at se på, hvordan de voksnes brug og oplevelse af radioen har påvirket børnenes brug af den.

7. PRÆSENTATION AF OLINE

Formålet med det følgende afsnit er at klarlægge de nærmere omstændigheder for den radiokanal, der er genstand for undersøgelsen. Jeg vil derfor komme ind på de generelle public service-forpligtelser, der gælder for hele DR, baggrunden for DAB-radio i Danmark, og til sidst vil jeg gøre rede for de vilkår, Oline produceres under. Hvis ikke andet er oplyst, stammer alle oplysninger om Olines konkrete mål og produktion fra redaktør Birgit Bergholt eller programmedarbejder Gianna Giacomello fra DR.¹²

7.1 DR's public service-forpligtelser

DR's radioudsendelser er ligesom resten af DR's produkter underlagt de særlige public service-forpligtelser, hvilket indebærer, at DR skal leve op til en række krav for fortsat at få de licensmidler, der udgør stationens økonomiske grundlag. I DR's Public Service-kontrakt med Kulturministeriet står der bl.a., at DR er forpligtiget til at sende et bredt udbud af programmer til hele befolkningen.¹³ Det gælder også børneprogrammer, og denne forpligtigelse er specificeret således i kontrakten:

DR skal tilbyde tv-programmer og informationstjenester af høj kvalitet til børn. Der skal lægges vægt på dansksprogede programmer. Det tidsmæssige omfang af børneprogrammer må i aftaleperioden ikke være mindre end det gennemsnitlige omfang de seneste 4 år. (Public Service-kontrakten 2003-2006 www.dr.dk/omdr).

Der er ikke særlige regler for, hvordan timerne til børneprogrammer fordeles på de forskellige medier, og det er dermed op til DR at afgøre, hvordan de vil tilgodese deres forpligtelser over for børn.

Det indgår også i public service-forpligtelserne, at DR er med til at folkeliggøre ny informationsteknologi ved at '*skabe nye programmer og informationstjenester, som kan gøre seere og lyttere bekendt med teknologien og inspirere til at bruge den.*' (Public Service-kontrakten 2003-2006 www.dr.dk/omdr). At DR er forpligtiget til at skabe nye programmer, der kan gøre seere og lyttere bekendt med teknologien, har betydning for Oline, idet denne kanal netop kan være en måde at udbrede kendskabet til DAB-radio blandt børn og deres forældre (bilag 14, interview med Birgit Bergholt, l. 84 - 90).

7.1.1 DR og DAB

Udsendelsen af DAB-radio i Danmark er politisk bestemt ved medieforliget i 2000 (Hansen og Linnet, 2005: 21). Selve udformningen af DAB-kanalerne og beslutninger vedrørende indholdet på er dog helt op til DR. De har derfor selv deltaget i markedsføringen af DAB samt skabt det rammekoncept, der ligger til

¹² Jf. bilag 14 og 15.

¹³ Dette brede udbud indebærer nyhedsformidling, oplysning, undervisning, kunst og underholdning.

grund for DAB-kanalernes indhold (Hansen og Linnet, 2005: 9ff). Kanalerne på DAB skal ifølge rammekonceptet indeholde en alders og emnemæssig spredning, og DR's DAB-kanaler skal dermed nå bredt ud til den danske befolkning (Hansen og Linnet, 2005: 11f).

DAB er endnu ikke 'for alle', idet det stadig er færreste, der har anskaffet sig en DAB-radio, men udviklingen går stærkt. I 1. halvår 2005 var der 60.000 til 70.000 DAB-radioer i Danmark (Hansen og Linnet, 2005: 9). I foråret 2006 er der ifølge Dennis Christensen fra DR's Markedsanalyse 450.000 husstande med en DAB-radio i Danmark.¹⁴ DAB-mediet er altså tilsyneladende ved at sprede sig, hvilket bl.a. kan tilskrives den massive markedsføring fra DR's side og satsningen på at ramme en bred målgruppe.

7.2 Oline

Som jeg var inde på tidligere, har DR en forpligtelse til at skabe programmer målrettet børn. B&U er den afdeling i DR, der har ansvaret for udarbejdelsen af alle børneprogrammer på tv, internettet og radio og herunder også Oline.

B&U arbejder med en programpolitik, der fastslår, at det er B&U's opgave at *'udsende programmer, der imødekommer børns og unges krav om mangesidig oplevelse og information tilpasset alderstrinnene 3 til 17 år.'*

(www.dr.dk/oline/om_online). Udover dette ønske om at imødekomme børnenes krav lægger programpolitikken også op til, at børnestoffet har et 'pædagogisk' sigte, idet man fra B&U's side bl.a. ønsker at styrke børns positive opfattelse af sig selv, udvikle deres fantasi og at skabe indsigt i forskellige menneskers forskellige livsvilkår (www.dr.dk/oline/om_online). Oline skal derfor have et indhold, der dels er underholdende for børnene og samtidig oplyser dem om, hvordan samfundet er indrettet.

Ifølge Dennis Christensen fra DR's Markedsanalyse er der på nuværende tidspunkt ingen opgørelse over, hvor mange der hører Oline, så det er ikke muligt at sige noget præcist om, hvor populær den er. Ifølge Birgit Bergholt har DR på nuværende tidspunkt kun nogle fornemmelser på baggrund af de henvendelser, de har modtaget fra forældre via email. Da alle disse henvendelser har været relativt positive, stoler man på, at kanalen lever op til ønskerne og kravene fra målgruppen.

7.2.1 Børneradio

B&U's programpolitik bærer som resten af deres produktioner stærkt præg af fokuset på *børne-tv*. Eksempelvis lyder nogle af succeskriterierne for B&U således:

- at fastholde sin position som 'verdens bedste børne-tv' og dokumentere det bl.a. ved hjælp af internationale priser og et øget salg til udlandet'.
- at bevare den danske befolknings opfattelse af, at i hvert fald på børne- og ungdomsområdet er DR-TV bedst [...]' (www.dr.dk/oline/om_online)

¹⁴ Denne oplysning har Dennis Christensen videregivet telefonisk.

Udover at det nævnes, at B&U har ansvaret for radio til børn, så er ordet 'radio' ikke nævnt andre steder i programpolitikken. Med det store fokus på tv er det ikke underligt, at radio har fyldt forholdsvist lidt blandt børneproduktionerne. Børneradio har tidligere ligget på P2, men det fyldte ganske lidt på kanalen og var begrænset til blot et par timer ugentligt. Siden har DR fået lov til at lægge børnestoffet på en selvstændig DAB-kanal som en del af det nye DAB-tilbud (Bilag 14, interview med Birgit Bergholt, l. 27 - 29). Kanalen hed til at starte med 'KanonKamelen', men skiftede navn til Oline for i højere grad at passe ind i det univers af samme navn, som DR har udviklet til børn på internettet.¹⁵ Ifølge Birgit Bergholt er der relativt få erfaringer med at producere børneradio, da der ikke tidligere har været produceret ret meget til aldersgruppen (Bilag 14, interview med Birgit Bergholt, l. 114 - 128). Derudover forklarer hun, at kanalens økonomi er den samme, som da børnestoffet var begrænset til et par programmer på P2, og der er derfor ganske få penge til at drive det langt større programudbud på Oline.¹⁶ Det betyder, at kanalens indhold kun delvis består af nyproduceret materiale, og resten må hentes i DR's arkiver, da nyproduceret materiale er for omkostningsfyldt (Bilag 14, interview med Birgit Bergholt, l. 72 - 75). Det materiale, der hentes, er ifølge programmedarbejder Gianna Giacomello især hentet fra det tidligere 'Radio for dig' på P2 (Bilag 15, interview med Gianna Giacomello, l. 118 - 119).

7.2.2 Historier, musik og børnefortællinger

Olines indhold består ifølge Gianna Giacomello af tre kategorier eller elementer: musik, historier og børnefortællinger.

Musikken er en blanding af traditionelle børnesange, mere moderne børnemusik som MGP¹⁷ og gamle dansktop-numre.

Historierne på Oline består som nævnt af både nyproduktion og arkivmateriale og kan derfor både være klassiske eventyr og helt nye historier med ukendte figurer. Derudover tager nogle af historierne udgangspunkt i de figurer og universer, børnene kender fra tv, som fx 'Anna og Lotte' og 'Sigurds børnetime'.

Børnefortællinger er små indslag i programfladen, hvor børn fortæller om emner, der er relevante i deres liv og dagligdag. Fortællinger handler om noget, børnene kender til, og som er konkret for dem. Det kan fx være deres skoleliv eller hverdagsliv i familien. Dette hensyn tages først og fremmest for at kunne få børnene, der fortæller i indslagene, i tale (Bilag 15, interview med Gianna Giacomello, l. 24 - 27). Gianna Giacomello lægger meget vægt på disse indslag, da hun mener, at børn godt kan lide at høre andre børn snakke (Bilag 15, interview med Gianna Giacomello, l. 188 - 189).

¹⁵ Det er muligt via en netplayer at høre Oline-radio på internettet.

¹⁶ Det præcise tal er fortroligt og oplyses derfor ikke.

¹⁷ MGP er børnenes melodi grand prix.

7.2.3 Olines dagsflow

Oline sender 24 timer i døgnet. At kanalen også sender om natten, skyldes, at udenlandsdanskere i andre tidszoner kan have glæde af, at deres børn kan høre Oline på nettet. Det, der sendes i nattetimerne, er blot en genudsendelse af det indhold, der har været i dagtimerne. Med dagsindretningen har man søgt at tage hensyn til, hvornår børnene har mulighed for at høre Oline, og derfor er der historier i morgentimerne, om eftermiddagen og om aftenen, hvor børnene er hjemme og kan lytte til kanalen. Musikken sendes især om formiddagen, fordi børnene her i institution eller skole og derfor har begrænset adgang til at lytte til kanalen¹⁸ (Bilag 15, interview med Gianna Giacomello, l. 160 - 163).

7.2.4 Skal Oline opdrage eller underholde?

Der kan være forskellige opfattelser af, hvilke forpligtelser public service-begrebet indebærer. Udover de klare forpligtelser, der er beskrevet i Public Service-kontrakten, kan public service-begrebet fortolkes som en forpligtelse til opdrage befolkningen til at deltage i et demokratisk samfund, mens en anden fortolkning er, at man som public service-institution er forpligtet til at tage udgangspunkt i – public – altså publikums ønsker og krav (Søndergaard, 1995: 29ff). Disse to diskussioner er også relevante ved børn, hvor man kan spørge, om en kanal som Oline skal opdrage eller underholde målgruppen efter deres ønsker. Som nævnt arbejder B&U med en særlig programpolitik, hvor de fremhæver både det underholdene aspekt og det mere 'opdragende' eller pædagogiske aspekt (www.dr.dk/oline/om_online).

Birgit Bergholt er inde på, at formålet med kanalen er at skabe et tilbud til børn, der ikke findes andre steder. Desuden påpeger hun i overensstemmelse med B&U's programpolitik, at kanalen har et pædagogisk formål og et underholdende. Oline skal levere indhold i overensstemmelse med målgruppens krav, men kanalen kan også: *'få mulighed for at 'opdrage' nogle nye lyttere til at høre radio.'* (Bilag 14, interview med Birgit Bergholt, l. 88 - 89). Kanalen her dermed en dobbeltsiddet forpligtelse ifølge dens programmeredere.

Jeg finder denne diskussion vedrørende Olines formål væsentlig, da målgruppen børn i alderen 3 til 7 år har mange medietilbud i dagligdagen. Det er vigtigt, at voksne forholder sig til, hvad børn modtager, da det kan være med til at præge deres billede af verden. Diskussionen er dog ikke direkte relevant i forhold til specialets problemformulering, og jeg vil derfor ikke gå dybt ned i den. Men da min egen holdning til, hvad børneradio bør være, kan have indflydelse på undersøgelsens resultater, vil jeg gøre kort rede for den i det følgende. (Jf. afsnit 3.1.3 om socialkonstruktivismen).

Det er i mine øjne vigtigt, at en public service-kanal som Oline tager et ansvar på sig i forhold til, hvad de sender til børn. De skal på den ene side sørge for, at en kanal til børn er underholdene og falder i målgruppens smag, og på den anden side

¹⁸ Se i øvrigt bilag 16 for et eksempel på Olines planlægning hen over en uge.

bør de have et pædagogisk sigte med deres programmer, idet en radiokanal som Oline som nævnt kan være med til at præge børnenes billede af verden.

For at være pædagogiske må programmedarbejderne gøre sig klart, hvad det er for værdier, de ønsker børnene skal påvirkes af. Jeg finder det vigtigt, at kanalen udstråler fundamentale demokratiske værdier, som fx at alle har lige ret. En måde at fortælle børn sådanne historier på kan være at beskæftige sig med emner som fx mobning, sorg og glæde, der alt sammen er relevant og tilstedeværende i børns verden. Emnerne bør videregives på en måde, der rammer børnenes interesser, så de tiltrækkes og har lyst til at høre dem fx gennem eventyr.

For at være underholdene må Olines programmedarbejdere sætte sig ind i målgruppens præferencer, frem for at tage for givet, hvad de tror børn kan lide. De skal hele tiden tage udgangspunkt i børnenes verden og dermed have et børneperspektiv på, hvad der er sjovt og spændene for børn. Hvis ikke børnene bryder sig om indholdet på Oline, vil de efter al sandsynlighed lade være med at lytte til den, derfor må deres præferencer være udgangspunktet for indholdet. Det pædagogiske skal være underholdene for at fastholde børnenes interesser.

8. RADIOMEDIET

I det følgende afsnit vil jeg fokusere på, hvordan radiomediet bruges. Nærmere bestemt vil jeg se på, hvordan lytteren anvender radio i hverdagen. Radiomediet er ikke meget udforsket i medieforskningen (Jauert og Poulsen, 2001: 3), men en af dem, der har beskæftiget sig meget med brugen, er Bent Steeg Larsen. Steeg Larsens arbejde er koncentreret om såkaldt 'brugsradio' og derfor er hans forskning om lytteren relevant, når det handler om en station som Oline. 'Brugsradio' er stationer som DR's P3 og P4 samt de store lokalradioer, og indholdet på disse kanaler er ofte en blanding af musik, snak og service som fx nyheder og reklame. Brugsradio adskiller sig fra radio, der kun indeholder 'tungere' genrer som klassisk musik og montager som på DR's P2 eller rene debat- og informationsprogrammer som på P1 (Steeg Larsen, 2001: 27). Dermed ligner brugsradio Olines indhold pga. mikset mellem snak og musik og den forholdsvis lette informationsmængde. Der er naturligvis nogle punkter hvor Oline adskiller sig. Fx er der ingen værter på Oline. Det, der er den største forskel på 'brugsradio' og Oline, er imidlertid, at lytterne til brugsradio er voksne lyttere, mens Olines lyttere som bekendt er børn. Det er dog stadig interessant at se, i hvor høj grad børnenes radiobrug ligner de voksne lytteres brug af radioen, da det kan få indflydelse på, hvordan en kanal som Oline bør tilrettelægges. Jeg vil derfor i det følgende præsentere nogle af Steeg Larsens resultater om radiolytning for efterfølgende at kunne bruge dem i analysen ved at se på, om børnenes radiobrug er lig de voksnes, eller om de har et anderledes mønster.

8.1 Radio – en vane i hverdagen

Ifølge Steeg Larsen er det almindeligt for brugsradiolyttere, at det at høre radio er noget selvfølgelig, man 'bare gør' – det bliver en vane, der er ligeså naturlig som at købe ind og lave mad (Steeg Larsen, 2001: 27). Radioen følger lytterens forskellige rutiner i løbet af dagen. Lytternes hverdag er delt op ad en række rutiner, hvor de hører radio om morgenen, når de står op, og på vej til arbejde i bilen, hvorefter de er på arbejde og hører mindre radio. Om eftermiddagen har de mulighed for at høre lidt radio igen, når de er i privatsfæren.¹⁹ Radioen er således en fast følgesvend til lytternes hverdagsliv. Steeg Larsen forklarer i øvrigt, at lytterne først og fremmest hører radio i privatsfæren og ikke i den offentlige sfære på arbejdet (Steeg Larsen, 2001: 31).

Børnene i denne undersøgelse hører både radio i den offentlige sfære i børnehaven og i den private sfære i hjemmet. På dette punkt adskiller de sig altså fra de voksne lyttere. I analysen vil jeg se nærmere på, om børnenes radiatorutiner i øvrigt ligner dem, Steeg Larsen har beskrevet, eller om de adskiller sig på andre punkter.

Ifølge Steeg Larsen er radio ikke kun en fast *del* af hverdagen. Radio er også med til at *etablere* hverdagen. Steeg Larsen forklarer, at radio er med til at 'lukke

¹⁹ Steeg Larsen forklarer, at dette mønster er typisk for en 'normal' 9 til 17 dagsrytme, men der er naturligvis mennesker med andre arbejdsformer, der indretter deres dag helt anderledes og derfor følger et andet radiomønster (Steeg Larsen, 2001: 29f).

lytteren ind i hverdagen' ved at skabe en genkendelig ramme, der eksempelvis fører lytteren ind i sine morgenrutiner. Det er ikke strengt nødvendigt for lytteren at høre radio om morgenen, men ritualer med radio 'frammer' situationen, så det er nemmere at komme op pga. af den stabile og genkendelige struktur, der er skabt gennem radio (Steeg Larsen, 2001: 32f). En af måderne at få dagen til at ligne sig selv og derved opnå genkendelighed er gennem radioen (Steeg Larsen, 2001: 33). Lytteren har dermed en form for tradition omkring radio, der får hverdagen til at fungere.

I analysen vil jeg se nærmere på, hvilke traditioner der er forbundet med børnenes radiolytning. Det, der er interessant, er, om børnene i fx familierne har skabt en genkendelig rutine, som de voksne lyttere, således at Oline udgør en fast uundværlig del af deres hverdag.

8.2 At 'høre' og 'lytte' til radio

Ifølge Steeg Larsen er der to måder, brugsradiolytterne hører radio på. Radioen fungerer dels som en stemningsskaber eller et baggrundstapet, og den fungerer dels som en egentlig kilde til oplysninger. Oplysningerne kan være egentlige nyheder, det kan være vejret, eller det kan være en fortælling i radioen om statsministerens sidste bommert.

Når radioen er stemningsskaber, kører den i baggrunden og er med til at skabe en særlig 'puls', der passer til eller skaber det humør, lytteren er i, når han eller hun hører radio. Lytteren er ikke nødvendigvis bevidst om, hvilke oplysninger der strømmer ud af radioen, for så indgående hører han eller hun ikke efter. Dette niveau kalder Steeg Larsen for at 'høre' radio (Steeg Larsen, 2001: 30f)

Når radioen fungerer som kilde til spændene oplysninger, 'lytter' man til radioen. Dvs. at lytteren 'lytter ordentligt efter' og lytter bevidst for at få de oplysninger med, der sendes. Således er lytteren efterfølgende i stand til at forklare, hvad han eller hun netop har lyttet til. Denne funktion tjener dels til at give lytteren oplysninger om det 'rum', han eller hun er på vej ud i, men det har også social funktion, idet det giver lejlighed til, at man kan tale om radioens indhold efterfølgende med eksempelvis kolleger eller andre (Steeg Larsen, 2001: 30f).

Det er interessant, hvorvidt børnenes radiobrug ligner brugsradiolytternes, når de hører Oline, da det som nævnt kan have indflydelse på kanalens formatering. Man kunne forestille sig, at børnene afhængig af den situation, de er i, på samme måde som voksne slår deres bevidsthed til og fra. Det er yderligere interessant at se på, hvad det er, der påvirker deres radiobrug, så de skifter mellem de to niveauer. Derfor vil jeg se nærmere på de to niveauer i analysen for at fastslå om børn ligesom voksne lyttere både 'hører' og 'lytter til' radioen, og hvornår de gør det ene og det andet.²⁰

²⁰ Når jeg i det efterfølgende bruger teorien om at høre radio som stemningsskaber og lytte bevidst, sætter jeg 'høre' og 'lytte' i citationstegn for at markere, at der refereres til teorien.

9. BØRNS BRUG AF MEDIER

I det følgende vil jeg tage fat i børns brug af medier. Da der som nævnt ikke findes forskning om børns brug af radio, vil jeg koncentrere mig om børns brug af andre medier, som tv og computer, for siden i analysen at se på, om deres brug af andre medier ligner deres radiobrug. De forskere, jeg anvender i afsnittene, er alle influeret af barndomssociologien og går dermed i spænd med mit videnskabsteoretiske ståsted.

Børn er i dag påvirket af flere medier. I 2004 havde 69 % af alle danske 7 til 15-årige tv og video på værelset, og 93 % af alle 7 til 9-årige så tv næsten hver dag. Derudover spillede 90 % af børn mellem 7 og 9 år computerspil (Bille m. fl., 2004: 57ff samt 131).²¹ Medierne er en fundamental del af børnekulturen og gennemgående den del af den, der når flest børn. Medierne er – set fra børns perspektiv – tolkningsredskaber, børnene bruger i deres forsøg på at forstå, hvordan verden er indrettet, og livet kan leves (Drotner, 1999). Medierne og særligt tv fungerer for mange børn som 'vinduet mod verden'. Gennem dette vindue får de viden om natur, samfund og kultur (Løngreen og Sørensen, 1996: 15). At børn har så mange medietilbud at vælge mellem, spiller ind på en kanal som Oline, der skal klare sig i konkurrencen 'mod de andre'. Det bliver interessant i analysen at se på, hvordan Oline klarer sig blandt andre medier. Om den er en uundværlig del af medieudbudet, eller om den ikke kan konkurrere med de andre tilbud i børnenes liv.

9.1 Medier er kulturelle redskaber

Medierne er ofte det råstof, børnene bruger, når de henter inspiration til deres leg (Jessen, 1991). Eksempelvis er tv-mediets indhold ikke kun forbeholdt tv-seningen foran skærmen. Børnenes værelser er fyldt med dukker og bamser og lignende, der stammer fra tv – og i børnehaven leger børnene Turtles, Batman og melodi grandprix. De lader sig altså inspirere af det, de har set i tv. I analysen vil jeg se på, om Oline har en lignende indflydelse på børnenes leg, og om de lader sig inspirere af det, de hører på kanalen.

Ifølge Carsten Jessen er børn i dag i mindre kontakt med ældre børn, end de tidligere har været. Det skyldes, måden samfundet er indrettet med mindre børneflokkene og en opdeling af institutioner efter alder. Tidligere nedarvedes leg fra børnegeneration til børnegeneration, men dette er ikke på samme måde muligt i dag, idet børnene ikke tilbringer ret meget tid sammen på tværs af aldersgrupper. Ifølge Jessen har medierne i denne forbindelse udfyldt en tom plads i børnenes verden og er i dag dem, der inspirerer til leg, hvor ældre børn var det før i tiden (Jessen, 2003: 2f). Børnenes fælles mediebrug har stor indflydelse på barnets verden og kultur, og kammeraterne i børnegruppen har stor betydning for, hvilke

²¹ Tallene stammer fra Socialforskningsinstituttet og Kulturministeriets undersøgelse 'Danskernes kultur- og fritidsvaner. De yngste børn i undersøgelsen er 7 til 9-årige.

medier børn bruger, og hvordan de bruger dem, da medier er ofte kilden til socialt samvær (Jessen, 2003: 3).

For at kunne deltage i legen med de andre børn er det ifølge Jessen vigtigt, at man 'kender koden' for at kunne være med (Jessen, 2003: 6). Det kan være nødvendigt at have kendskab til et bestemt computerspil eller en særlig tv-serie for at kunne deltage i det sociale samvær med de andre børn. Mange drengeflokke mødes i dag om computeren og sidder og ser hinanden spille spil. Jessen forklarer, at computerspil i en drengegruppe er helt almindeligt, og at grupper med aldersskel netop giver anledning til, at de yngre drenge kan komme i kontakt med de større (Jessen, 2003: 4f). Mediet giver adgang til gruppen, og sådan kan den samlede børneflok være styrende for, hvordan børn bruger medier, og hvilke medier de bruger.

Børnegruppen fastlægger altså, hvad det er nødvendigt for det enkelte barn at beskæftige sig med for at kunne være en del af det sociale samvær. For større børn kan det eksempelvis være tvungent nødvendigt at have en mobiltelefon for at kunne deltage i det sociale liv, der foregår i børnegruppen via sms. Hvis et større barn ikke har adgang til dette medie, mangler det i flere sammenhænge det adgangskort, der er nødvendigt for at være med i gruppen (Jessen, 2003: 10).

Det er interessant, hvorvidt Oline har en lignende plads i børns kulturelle liv, der betyder, at børnene føler, det er nødvendigt at lytte til kanalen for at deltage i det sociale spil. I en sådan situation har Oline succes, idet børnene lytter til den for at kunne være med på lige vilkår med andre børn. Jeg vil derfor i analysen se nærmere på, hvad det er for en plads, Oline optager blandt børnene, og om de har skabt en særlig kultur omkring det at lytte til Oline, eller om kanalen eventuelt slet ikke udgør en væsentlig plads for dem.

9.2 Hvem styrer børnenes mediebrug?

Ifølge Hanne Løngreen og Birgitte Holm Sørensen er der flere ting, der har indflydelse på børns mediebrug. En af de ting er forældrene. Ifølge Løngreen og Sørensen kan børne-tv være en samlende faktor i familien, som alle sætter sig sammen og ser. På den måde kan mediet være noget, der skaber kontakt i familien, og som giver anledning til at snakke sammen (Løngreen og Sørensen, 1996: 80f). På den anden side er der flere ting, som forældrene har en holdning til, at børnene må eller ikke må se, og det er generelt dem, der har råderetten over tænd- og slukknappen på tv'et (Løngreen og Sørensen, 1996: 82f). Generelt styrer forældre meget af børnenes mediebrug, når de er omkring 3 til 6 år gamle (Løngreen og Sørensen, 1996: 82). Forældrene er ligeledes den styrende faktor i forhold til, hvilke medier barnet har adgang til. Hvis familien køber en DVD eller spillekonsol, er det som regel, fordi forældrene har oplevet et behov for den, fx fordi de selv gerne vil kunne spille spillene til en Playstation. Flere forældre undlader også at anskaffe sig medier, hvis de har en holdning til, at deres barn ikke bør have netop dette (Jessen, 2003: 19).

Det betyder at forældrene optræder som såkaldte 'gatekeepers' for børnenes mediebrug. De er 'portvogtere' for og afgør, hvilke medier og budskaber der får lejlighed til at trænge ind til børnene (Henriksen, 2001: 39). Man må formode, at

forældrene også er gatekeepers for børnenes brug af Oline, og at pædagogerne i øvrigt er det, når børnene er i børnehave. I analysen vil jeg se nærmere på, i hvilket omfang forældre og pædagoger 'vogter' på brugen af Oline, og i hvilket omfang de lader kanalens indhold slippe ind til børnene. Hvis forældrene har et negativt forhold til kanalen, vil de som gatekeepers afgrænse børnene mulighed for at lytte til kanalen. Dette gør deres holdninger til kanalen interessant for analysen.

9.3 Medier er en form for leg

Børns lege er ofte lege inspirerede af noget, de har set i tv som fx Turtles og melodi grandprix. De klæder sig ud eller leger med legetøj, der stammer fra et bestemt tv-program. Medieforsker Niels Aage Nielsen nævner desuden, at børn ofte leger, mens de ser tv, fx hvis indslaget er kedeligt (Nielsen, 1990: 59). Derudover påpeger han, at børn ofte bruger tv, som en form for tidsfordriv, når de ikke kan finde på andet at lave (Nielsen, 1990: 61). Tv ses altså som et middel til at undgå at kede sig, når man ikke leger. Andre forskere har et andet billede af børns mediebrug. Eksempelvis mener den svenske børnemedieforsker Margaretha Rönnerberg og den danske legeforsker Carsten Jessen, at det at bruge medier *er* en form for leg for børn. Begge forskere har oplevet, at voksne vurderer leg som af en højere kvalitet og mere udbytterigt for børn end deres mediebrug. De oplever dog begge, at børn kan få det samme indhold ud af henholdsvis at se tv og at lege.

Margareta Rönnerberg forklarer, at mange har opfattet leg som den metode, børn bruger til at bearbejde deres hverdagsoplevelser, mens tv-indtryk forbliver ubearbejdede. Dette er hun uenig i, og hun fremhæver det at se tv som en lige så aktiv bearbejdende handling (Rönnerberg, 1991: 1). Børn skaber selv indholdet i det, de ser på tv. De tolker på indholdet, og ved hjælp af deres egne erfaringer lægger de en betydning ind i det set (Rönnerberg, 1991: 2). Det at lege kan indrammes i de følgende fem punkter, der også dækker over det at se tv:

- En frivillig og overflødig handling
- Ikke det almindelige eller virkelige liv
- Afgrænset i tid og rum
- Skaber orden
- Har et etisk indhold (Rönnerberg, 1991: 6)

Disse fem punkter er ens for det at lege og det at se tv. Et yderligere sammenfald mellem leg og det at se tv er, at lege indledes med en eller form for et 'legesignal', som adskiller det, der skal ske fra alvor og virkelighed – i fri leg kan det blot være et særligt blik eller et grin børnene imellem, det kan dog også være verbale ytringer som '*skal vi lege?*' Disse legesignaler illustrerer, at nu starter det uvirkelige. Tv har på samme vis en række signaler, der signalerer, at det uvirkelige starter. Det kan fx være animationer, der tilkendegiver, at dette er for børn, det kan være fantasifigurer. Signalerne lægger op til, at nu 'lader vi som om' (Rönnerberg, 1991: 7f).

Jessen forklarer, at børn får nogle af de samme positive oplevelser ved deres leg som ved deres mediebrug. Det at spille computerspil er ifølge Jessen ofte nedvurderet af voksne, fordi det opleves som ensformigt og indholdsløst, men ved at sammenligne de med almindelige gængse lege, viser Jessen, hvordan computerspil kan have samme kvalitet som andre lege, børn beskæftiger sig med. Når drenge spiller computerspil, oplever de mange følelser og legende stemninger, som man kan genkende fra andre lege. Det kan være fornemmelsen af gys og grin, som også opleves ved spøgelseshistorier, eller når man gynger og svinger sig rundt, det kan være spændingen, man oplever ved at lege tagfat, eller den stærke koncentration, der kan være ved konstruktionslegetøj (Jessen, 2003: 5).

Når jeg tager fat i børnenes brug af radioen, vil jeg se på, om de får en lignende oplevelse ud af det at høre radio, som de ifølge Rönnerberg og Jessen får ud af tv og computer. Det bliver interessant at se, om radio på samme måde udgør en leg for børnene, eller om brugen af dette medie er mere passiv eller mindre udbytterig. For at undersøge det vil jeg se på børnenes reaktioner på radioen – reagerer de på samme måde, som når de leger – og jeg vil se efter de signaler, der ifølge Rönnerberg indikerer, at dette er leg, og hvordan børnene opfanger signalerne.

9.4 Børns smag

Da jeg talte med Gianna Giacomello fra DR, kom hun med en udmelding, der ansporede mig til at undersøge, hvad børn kan lide, og hvad de ikke bryder sig om. Gianna sagde følgende:

Men jeg spiller da også musik, jeg ikke selv kan lide [på Oline]. Man kan så sige, at børn har jo også dårlig smag. De kan godt lide sådan noget som Bonbon-pladen, og den synes jeg er rædselsfuld at høre på, men børnene kan godt lide den, og så spiller vi den indimellem. (Bilag 15, interview med Gianna Giacomello: 80 - 83)

Gianna giver her udtryk for, at der er forskel på, hvad børn og voksne bryder sig om at høre, og hun udtrykker endvidere, at børns smag er dårlig smag. Det er hun ikke ene om at synes. Ifølge børneforsker Beth Juncker er det en almindelig opfattelse, at mens voksne har god smag, så har børn dårlig smag, idet børn kan lide ting som MGP og Disneyfilm. Juncker stiller dog spørgsmålstegn ved, om der er så stor forskel på børns og voksnes smag (Juncker, 2004: 1ff). Juncker forklarer, at fornemmelsen for god smag baserer sig på traditioner, og det, vi voksne forsøger at gøre, når vi ønsker at påvirke børn, er at føre dem ind i kulturen og dermed give dem mulighed for at kunne træffe rationelle valg til fordel for det gode ved et fravalg af det dårlige. Grunden til, at vi voksne kan skelne mellem den gode og den dårlige smag, er, at vi har været gennem samme oplæringsproces. Vi kender traditionerne og er dermed i stand til at skelne (Juncker, 2004: 4). Som før nævnt er der dog ikke nødvendigvis forskel på de kriterier, der ligger til grund for henholdsvis voksne og børns smag. Når Juncker har beskæftiget sig med, hvad der er god smag ifølge børn, er det følgende adjektiver, de har anvendt: *sjovt, morsomt, spændene og gysende*. Det modsatte af sjovt er derimod beskrevet som *kedeligt*. Når hun så efterfølgende har beskæftiget sig med voksnes beskrivelser af, hvad der

er godt, har hun fået omtrent de samme beskrivelser: *noget sjovt, spændene og udfordrende*, mens det, voksne fravælger, er det, der forekommer *kedeligt*. Altså er det de samme grundlæggende virkninger, de lægger vægt på (Juncker, 2004: 11ff). Der er ingen tvivl om, at børn og voksne ikke vælger det samme indhold, men Junckers pointe er, at *kriterierne* for, hvad der er god smag, i bund og grund er de samme for børn og voksne (Juncker, 2004: 13).

Som nævnt i starten er jeg stødt ind i voksnes forestillinger om børns smag gennem interviewet med Gianna. Der er dog også andre voksne, der har givet udtryk, for noget lignende. Faktisk udtalte både de forældre, jeg har talt med, og pædagogerne i børnehaven sig om, hvad de mener, børn godt kan lide. Spørgsmålet er, hvorvidt voksne vurderer børns smag med et voksen- eller et børneperspektiv, når de vurderer, hvad børn synes er godt. Det vil jeg se nærmere på i analysen, hvor jeg også vil se på, hvad børnene reelt kan lide på Oline, og hvordan de vurderer, hvad der er godt, og hvad der er skidt.

10. ANALYSE

På baggrund af empirien og teorien vedrørende børn og medier vil jeg i det følgende analysere forskellige temaer omkring børns brug af og oplevelser med Oline. Her inddrager jeg interview med børnene, de to observationsituationer samt den netop gennemgåede teori. Jeg vil desuden inddrage de interview og samtaler, jeg har haft med pædagoger og forældre, samt de notater, pædagogerne i børnehaven har gjort i logbogen. Når jeg referer til interviewene eller noget, der er sket i observationerne, bruger jeg informanternes fornavne.²² Se eventuelt bilag 1 for et kort overblik over, hvem der er hvem. Analysen er bygget op på følgende måde:

- Først gennemgår jeg børnenes brug af radioen i hjemmet og i børnehaven. I denne del af analysen inddrager jeg hovedsagligt observationerne
- Dernæst gennemgår jeg de voksnes indflydelse på radiobruget. Her inddrager jeg interview med pædagoger og forældre samt pædagogernes notater i børnehavens logbog
- Til sidst ser jeg nærmere på børnenes opfattelse af Oline og de forskellige elementer kanalen er bygget op af. Her inddrager jeg både børneinterview og observationer

10.1 Ekstra støj eller inspirationskilde?

Da jeg observerede børnene, mens de lyttede til Oline i børnehaven, havde jeg god tid til at sidde og vurdere, hvad de bruger radioen til. Flere af pædagogerne i børnehaven havde forinden fortalt, at de oplever, at radioen blot er en kilde til støj, som børnene ikke gider høre efter, og at de blot råber højere, når den er tændt. Flere pædagoger har faktisk fundet radioen generende og mener også, at børnene har oplevet Oline som en gene. Da jeg satte radioen op på den ene stue en formiddag og bare lod musikken spille ud i rummet²³, oplevede jeg *umiddelbart* det flere af pædagogerne havde været inde på, nemlig at børnene hævdede stemmerne og ikke lyttede efter. Der var hovedsaglig musik på Oline på dette tidspunkt, og de lege, børnene begyndte at lege på stuen, var relativt voldsomme. Flere børn gik ind og ud af stuen, og mange af de børn, der kom ind, hævdede stemmerne og løb uroligt rundt i lokalet. Der skete dog mere på stuen, end situationen i første omgang synede af. De situationer, jeg overværede, vidnede i høj grad om, at børnene faktisk bruger Oline, når radioen spiller.

²² Som nævnt er alle børnenes fornavne dog ændret af hensyn til deres anonymitet.

²³ Når radioen 'spillede ud i rummet', tændtes der for den uden at gøre børnene særlig opmærksom på den og uden at samle dem om radioen.

10.1.1 Børnenes aktive brug af radioen

I løbet af den tid, radioen fik lov at spille på stuen, kom der hele tiden børn ind og ud. De lege, der foregik rundt om på stuen, var alle relativt påvirkede af radioen. De nyankomne børns leg tog deres udspring i det, de lige opsnappede fra radioen, når de kom ind. Det kunne være en sang eller noget, der blev nævnt. Eksempelvis kom en gruppe piger ind på stuen og begyndte straks at gå i gåsegang i takt til musikken, der spillede på Oline. De grinede højlydt og løb kort tid efter ud igen. Da de kom ind for anden gang efter et stykke tid, begyndte de alle uafhængigt af hinanden at danse rundt til musikken. Mange af børnene blev i længere tid på stuen, og deres lege virkede også i det lange løb til at tage deres udspring i det, de hørte på Oline.

På et tidspunkt bemærkede den ene af to drenge, der havde leget på stuen i et stykke tid, at det var musikken fra 'Løvernes Konge', der spillede i radioen. Da han havde gjort sin legekammerat opmærksom på det, begyndte drengene at lege løver. Der var ikke nogen egentlig forhandling om denne leg før dens start, og drengene snakkede ikke om, hvorvidt de skulle begynde eller ej – de startede af sig selv med at brøle som løver og kravle rundt på gulvet. Efter et stykke tid, hvor sangen med Løvernes Konge for længst var forbi, begyndte de at snakke om tegnefilmen med Løvernes Konge. Musikken i radioen gav dem dermed inspiration til at finde på en leg, der optog dem længe.

Et par piger havde leget med klæd-ud-tøj et stykke tid. De dansede rundt i deres tøj, og der var ingen tvivl om, at dansen var inspireret af radioen. Når musikken var relativt stille og stemningsfuld, var pigernes bevægelser rolige, og når musikken derimod blev hurtigere, gjorde pigernes bevægelser det også. Flere gange stillede de sig op foran hinanden og legede sangerinder. Musikken på Oline var dermed med til at bestemme udviklingen i deres leg, og pigerne benyttede den også som en slags 'rekvisit', når de dansede og sang.

Det er interessant, at børnene stort set ikke kommenterede radioen, da man umiddelbart kunne få det indtryk, at de ikke bemærkede, at den var der. Eksemplerne ovenfor viser dog, at børnene bemærkede radioen. Det kunne ses, idet de bevægede sig rundt i takt til musikken og i øvrigt brokkede sig højlydt, hvis der blev skruet ned for radioen. Det vil sige, at selvom børnene ikke giver direkte udtryk for, at de lytter til Oline, så er de klar over, at den spiller, og sætter tilsyneladende også pris på det.

Når børnene hører radio på denne måde, gør de det i overensstemmelse med Steeg Larsens forståelse af at 'høre' radio uden at lytte bevidst, som jeg var inde på i afsnit 8.2. Børnene lytter ikke nødvendigvis rigtigt efter radioens indhold, men de lader den være et baggrundstapet, der skaber en god stemning og ideer til legen.

Jeg undrer mig ikke over, at pædagogerne har fundet den støj, der skabes på stuen, generende i dagligdagen. Efter at radioen har kørt uafbrudt på stuen i en time med musik, er man som voksen ved at være træt i hovedet. Dog er jeg uenig med pædagogernes iagttagelse omkring det, at børnene ikke gider lytte til radioen. Der er som nævnt ikke tvivl om, at børnene hører radioen og lader sig inspirere af den i

et eller andet omfang. Flere bruger den desuden aktivt i deres leg, som fx drengene, der legede Løvernes Konge og Pigerne, der var sangstjerner. Børnenes radiobrug kan dermed sammenlignes med deres brug af tv. Som jeg var inde på i afsnit 9.3, har Jessen observeret, at børn lader tv inspirere deres leg, og leger de figurer, de kender fra tv. Det samme gælder i nogen udstrækning for radioen, idet musikken er kilden til de lege, børnene finder på.

10.1.2 En stemningskaber derhjemme

Hos familien adskilte situationen sig fra i børnehaven det meste af tiden, idet børnene sad roligt omkring et bord og tegnede, mens de lyttede til Oline. Forældrene forklarede, at de selv kunne blive trætte af at høre på radioen, hvis den bare spillede ud i rummet. De oplevede ind imellem, at børnene havde lyst til bare at danse rundt til den musik, der blev sendt på Oline. I de tilfælde bad forældrene børnene gå ind på deres værelse med radioen. Lige inden observationerne med Emil og Emma – søskendeparret i familien – blev afsluttet, bad Emma sin mor, om hun måtte få radioen ind på værelset. Det gjorde hun, og mens jeg talte med forældrene, legede hun alene med radioen tændt i et kvarters tid. Da hun og Emil kom ud for at sige farvel, spurgte jeg Emma, hvad hun havde leget, og hun fortalte, at hun havde leget, at hendes dukker var i byen og danse. I denne situation, var radioen altså en stemningskaber, der fulgte Emmas leg på samme måde, som den var det for børnene i børnehaven. I hjemmet er der dermed også plads til, at Oline kan være inspirationen til at finde på lege. Børnene i familien bruger indimellem radioen, når de ikke kan finde på noget at lave ligesom børnene i børnehaven gjorde det. I disse situationer 'hører' søskendeparret Oline, og lader den være stemningskaber eller inspirationskilde, for selv at finde på lege.

10.2 De 'lytter' og 'hører' radio på forskellige tidspunkter

I løbet af observationerne blev det på et tidspunkt meget tydeligt, i hvor høj grad børnenes humør og tiden på dagen har indflydelse på, hvordan de reagerer på radioen. Jeg havde en af eftermiddagene i børnehaven aftalt med pædagogerne, at jeg endnu en gang ville tænde for Oline og lade den spille frit ud i rummet for at iagttage børnenes reaktioner. Da det var eftermiddag efter kl. 14.00, forventede jeg, at der kom historie på kanalen i overensstemmelse med det dagsflow, Oline normalt følger (jf. afsnit 7.2.3 samt bilag 16). Der var dog ikke historie denne eftermiddag, men uafbrudt musik i næsten en time.²⁴ Det blev meget hurtigt tydeligt, at musikken passede dårligt til det, børnene var i gang med. Da radioen tændtes på stuen, sad nogle af børnene omkring et bord og tegnede, mens andre børn lå fredeligt på gulvet og legede med klodser eller Lego. På dette tidspunkt var energiniveauet lavere end om formiddagen, børnene bevægede sig mindre rundt, og deres stemmeføring var lavere.

²⁴ Ser man på Olines sendeplan, skulle der have været historie med dukker, men det er ikke tilfældet. Gianna Giacomello ved ikke, hvorfor der var musik i stedet for. Jf. afsnit 7.2.3.

Radioen blev sat tæt ved en gruppe børn, der sad roligt og tegnede. Da radioen blev tændt, skete der et umiddelbart stemningsskift omkring bordet. To børn diskuterede længe og højt, hvem af dem en plads tilhørte, og de råbte næsten ad hinanden for at overdøve musikken. Jeg spurgte, om musikken var for høj, og den ene sagde næsten grædende, at det var den, og at hun ikke ville sidde ved radioen. Da konflikten mellem de to var ved at være overstået, blev alle børnenes samtaler ved at være aggressive, og de virkede irritable. Musikken havde dermed en negativ indflydelse på den ellers rolige og hyggelige stemning.

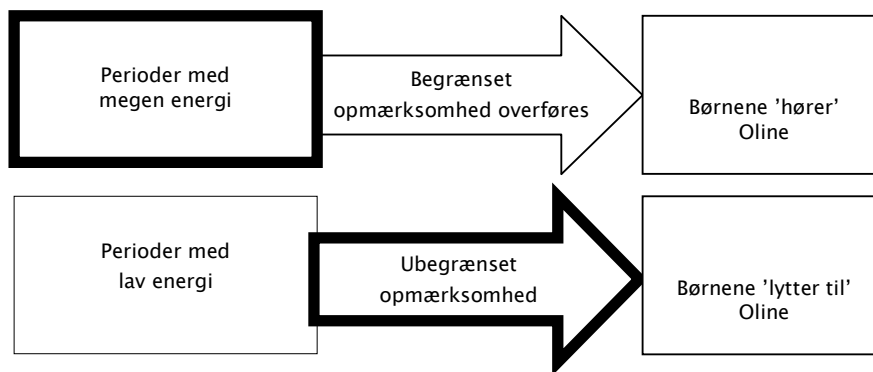
Lidt efter lidt begyndte børnene rundt om tegnebordet og på resten af stuen at gå ud af lokalet. Da radioen havde kørt i lidt over en halv time med kun musik, var stuen pludseligt tom. Jeg slukkede derfor radioen, og da jeg gik ud, så jeg, at alle børnene var gået op på den anden stue, hvor de lavede de samme ting, som på den første stue – inden radioen blev tændt. Observationerne den eftermiddag vidnede, at det er svært for børnene at kapere musik, når de er trætte, og de kan ikke 'høre' radioen som på andre tidspunkter, da den her forstyrrer mere end den gavner. Når børnene er trætte er musik altså en dårlig stemningsskaber. I denne situation brød Oline sit vanlige dagsflow, og det viste sig at passe dårligt ind i børnenes daglige rytme idet de ikke kunne bruge musikken, når de var trætte. Olines dagsflow har vist sig at fungere godt i de situationer, hvor der var planlagt musik, for her brugte børnene musikken til noget aktivt og lod sig inspirere af den.

10.2.1 Tid til hvil

I forbindelse med interviewene havde jeg lejlighed til at observere, hvilken effekt historier kan have på en urolig børnegruppe. Efterhånden som interviewet med gruppe D var ved at være overstået, var børnene blevet meget overgearede og højtlydte. De havde efterhånden siddet længe og svaret på spørgsmål, og alt tydede på, at de ikke gad være med længere. Derfor tilbød jeg, at de måtte høre en historie mere på radioen, mens vi spiste. De havde i forvejen hørt en historie fra 'Lasses verden', og de ville gerne høre en til. Da historien startede, faldt der hurtigt ro over børnene, og de sad stille og spiste deres mad. Det var tydeligt, at de var meget optaget af historien, og indimellem kommenterede de det, de hørte, men de passede sig selv det meste af tiden. Når de snakkede sammen, var det oftest for at kommentere det, der skete i historien. I denne situation 'lyttede' børnene til radioen efter Steeg Larsens forståelse – de var bevidste om det, de hørte, og optaget af det. De brugte radioen til at lade sig underholde og 'undgik' dermed selv at bruge energi på at finde på en leg.

Jeg oplevede en lignende situation hjemme hos familien. Søskendeparret, der havde brugt deres energi tidligere på at lege ude, sad ved et bord og tegnede, mens radioen kørte. Indimellem kiggede de op og kommenterede det, de hørte, men meget af tiden sad de blot og virkede koncentrerede. Især Emma på 6 år virkede optaget af det, vi hørte, og når hun kommenterede på Olines indhold, var hun tydeligvis bevidst om historiernes indhold – hun fulgte altså med og 'lyttede' bevidst til radioen, som Steeg Larsen forklarer det.

Det kan synes paradoksalt, at når børnene har meget energi, så bruger de energien på at lege, og ikke på at 'lytte' til radio, og i de situationer er radioen blot stemningsskaber for legen. Når børnene derimod ikke har så meget energi, så 'lytter' de bevidst til radioen og er optaget af dens indhold. I de situationer bruger de netop energi på at 'lytte' til radio, men det skyldes at de slipper for at bruge energien på selv at finde på lege. Følgende model viser, hvordan børnenes energi og opmærksomhed passer sammen:

10.2.2 Musik til aktivitet og historier til aktivitet

Der er stor forskel på, hvordan børnene reagerer, når der er musik, og når der er historier eller børnefortællinger. De to genrer passer ind i hverdagen på forskellige tidspunkter. På forskellige tidspunkter af dagen er børnenes aktivitets- og fysiske energiniveau forskelligt. Som jeg forklarede 'lytter' børnene til radioen i perioder med lav energi, mens de 'hører' den i perioder med høj energi. I denne sammenhæng er det desuden væsentligt, om der spilles musik eller historier på kanalen; i perioder med lav energi har musik og historier to helt modsatte virkninger på børnene. Mens historierne passer til børnenes stemning, fordi de kræver, at børnene sidder forholdsvis roligt og ikke laver for mange ting, så virker musikken modsat meget stressende på børnene. I lavenergiperioder kan børnene sidde og 'lytte' bevidst til Oline. Imidlertid er det høje tempo og de mange skift mellem de forskellige sange svære for børnene at kapere på dette tidspunkt. I perioder med høj energi har børnene som nævnt mange gøremål, og derfor skal radioen 'råbe højt' for at fange opmærksomheden. Observationerne viste, at her passer musikken bedre end historierne, fordi der her er flere skift, og Oline fungerer derfor som et baggrundstapet eller en stemningsskaber. De få gange musikken i højenergiperioden blev afbrudt af fx børnefortællinger, tabte børnene børnenes også interessen for Oline. I denne periode ville børnene 'høre' radio som noget, der blot kørte i baggrunden, og de havde ikke brug for eller lyst til at 'lytte' til opmærksomhedskrævende radio. Således er Olines dagsflow altså passende i forhold til børnenes dagsrytme.

10.2.3 Radiolytning er en form for leg

Som jeg var inde på tidligere, er børns mediebrug ifølge Rönnerberg og Jessen en form for leg. Når børnene 'lytter' bevidst til radioen, så er det også en form for leg, de får ud af det. Det skyldes, at flere af de kendetegn ved og markører for leg, jeg var inde på i afsnit 9.3, er til stede. Børnene 'lytter' frivilligt til radioens indhold, de 'lytter' til en fortælling, der er afgrænset i tid og rum. Fortællingerne starter som regel med et 'legesignal', der indikerer, at dette ikke er det virkelige liv – det kan være vignetten omkring historien eller de indledende bemærkninger – og desuden oplever børnene mange af de følelser, de også oplever, når de leger – de morer sig over fortællingen og griner. Når børnene lytter til radioen sammen, bliver det også en social oplevelse, hvor de nyder samværet med de andre børn, som når de leger traditionelle lege sammen. På den måde udgør radio samme form for leg, som Rönnerberg og Jessen har forklaret, at andre medier i børnenes liv gør det.

10.3 Oline i konkurrence

Selvom Oline kan være et godt supplement til legen, får radioen meget konkurrence fra flere forskellige steder, der tiltrækker børnenes opmærksomhed. En af de ting, især drengene var meget optaget af, var børnehavens computer, der kunne beskæftige dem i timevis. Det var både store og små, der sad om den og spillede sammen. Computerens popularitet skyldes formentlig det, jeg var inde på i afsnit 9.1, at der ifølge Jessen opstår en særlig kultur blandt drenge omkring en computer, hvor drengene får kontakt på tværs af alder. Derudover er der naturligvis en masse andre ting i børnehaven, som børnene er interesseret i, som forskelligt legetøj og andre aktiviteter. Det, der dog forekommer at være radioens største konkurrent, er de andre børn.

Som regel skaber radioen i børnehaven et samlingspunkt for både børn og voksne, der giver anledning til at sidde og snakke om det, der høres. Det, der for alvor kan aflede børnenes opmærksomhed i disse situationer, er, når vennerne pjatter og griner eller begynder at beskæftige sig med noget andet. Under interviewet med gruppe C blev Cecilie og Caroline hurtigt mere optaget af hinanden end af at høre radio. Da vi sad og lyttede til historien, var der ingen tvivl om, at pigerne hyggede sig. Efterhånden begyndte de dog at snakke mere om hinandens tegninger og fnise og hviske end at lytte til historien. Pigerne havde det sjovt med hinanden, og det kunne historien på Oline ikke konkurrere med. Da radioeksemplet var slut, havde pigerne slet ikke hørt noget af det, der var foregået, og derfor kunne de heller ikke genfortælle det, vi havde hørt. I denne situation har pigerne sandsynligvis 'hørt' radioen ubevidst, og den har skabt en rar stemning om bordet, der har medført, at pigerne fik lyst til at sidde der. Deres efterfølgende manglende engagement i samtalen og det faktum, at de slet ikke er klar over, om vi fx har hørt historie eller musik, vidner dog om, at de sandsynligvis ville være gået et andet sted hen, hvis det havde været en almindelig dag i børnehaven. Pigerne afledte ganske enkelt hinandens opmærksomhed og satte større pris på det sociale samvær end på Olines indhold.

Det kræver meget af Oline at få fanget børnenes opmærksomhed om radioen – især hvis de har tabt opmærksomheden midt i en historie. Det lykkedes dog i flere tilfælde, hvis der var skift mellem historier, og der derfor kom noget nyt på radioen. I de tilfælde, hvor det var samværet med de andre børn, der stjal børnenes opmærksomhed, var det dog sjældent, at radioen fangede børnene igen. Vennerne og det sociale spil er altså ofte mere attraktive for børnene end Oline.

Det, der er tydeligt her, er, at radioen ikke er en del af det sociale spil, og der kan dermed ikke siges at være opstået en kultur omkring Oline i samme grad som Jessen forklarer, der kan være det om særlige tv-programmer, computerspil eller mobiltelefoner. Børnene føler derfor ikke noget behov for at høre Oline, for at kunne følge med i det sociale spil. De lytter til radioen, når de har lyst, men ofte vil andre medier være mere tiltrækkende pga. den kultur, der er om dem. Jeg vil uddybe den konkurrence, Oline får fra andre medier, efter jeg har set på, hvilken konkurrence Oline har i hjemmet.

10.3.1 Konkurrencen i hjemmet

I en hjemmesituation er der ikke nødvendigvis den samme konkurrence fra kammerater til at stjæle børnenes opmærksomhed fra Oline. Da jeg observerede Emma og Emil, blev det dog klart, at der i denne situation også er mange ting, Oline konkurrerer med. Søskendeparret har flere forskellige medier at vælge mellem. De kan se tv og video, og de har egen cd-afspiller på værelset. Da de havde siddet sammen og hørt Oline i ca. en halv times tid, begyndte Emil at spørge, om han ikke måtte se en video. Det gav hans mor ham ikke lov til, men han fik af vide, at han i stedet kunne gå ind på værelset og høre en cd, hvilket han gjorde. Oline kunne ikke i længden konkurrere med de andre medietilbud, Emil har til rådighed. Da jeg gennemgik børns mediebrug forklarede jeg at det er meget almindeligt, at børn har mange medier til rådighed. Det samme gør sig gældende for alle familierne i undersøgelsen. Som her i Mettes familie:

Og så spiller de computer, og det har vi egentlig alle glæde af. Frederik spiller på Oline og trafiksjov.dk. Men de spiller faktisk alle sammen. Katrine har siddet og spillet sammen med Christian i dag. Vi har en computer, de kan bruge i stuen, og Katrine har også en på sit værelse, men den har ikke internet, og så har vi også en Playstation i kælderen. De ser jo også tv. (bilag 10, interview med Mette, l. 98 - 102)

Ovenstående citat vidner om, at radio blot er en beskæftigelse ud af mange, og at børnene i familien desuden er flittige mediebrugere. Man må derfor gå ud fra, at de stiller krav til, hvad de beskæftiger sig med, når der er så meget at vælge mellem. Oline er ikke altid i stand til at konkurrere med alle disse andre tilbud, hvilket kan skyldes, at der ikke er den kultur om Oline, som der er om andre medier. Som nævnt indikerer empirien, at radio ikke har en status, hvor det er nødvendigt for børnene at lytte til Oline for at kunne begå sig blandt kammeraterne.

10.3.2 Konkurrencen fra andre medier

I løbet af interviewene blev det også klart, hvor stærk konkurrence Oline har fra andre medier. Børnene er meget bevidste om de andre medier, de bruger, og de referer uden problemer til spil på internettet og programmer i tv, de er optagede af:

[MH]: Ser du fjernsyn om morgenen? [Astrid]: Ja. [MH]: Er der andre der gør det? [Albert]: Jeg ser Disneychannel. [MH]: Hvad med jer andre? [Amalie]: Jeg ser tegnefilm. (Bilag 6, interview med gruppe A, l. 115-119)

[Ditte]: Daniella, kan du huske det med maden derinde? [Daniella]: Er det suppen du mener? [Ditte]: Ja og din porre var så irriterende! [MH]: Er det et af spillene inde på Oline? Med suppe? [Daniella]: Det er et spil, hvor man skal køre med musen. Så skal man have maden ned i gryden. [Ditte]: Og så er det svært at ramme nogen gange. (Bilag 9, interview med gruppe D, l. 31 - 41)

Det øverste eksempel, hvor børnene fra gruppe A snakker om det tv, de ser om morgenen og det sidste eksempel, hvor børnene fra gruppe D fortæller om de spil de spiller på internettet, er blot nogle af talrige eksempler fra interviewene, hvor børnene fortæller engageret om de andre medier, de bruger i deres hverdag. Når vi taler om radio og mere specifikt Oline er børnene slet ikke lige så optaget af, hvad de kan høre på kanalen:

[David]: [KanonKamelen] hører jeg nogen gange derhjemme på min DAB radio. [MH]: Hvad hører du så? [David]: Alt muligt, det kan jeg ikke lige huske. [MH]: Hvornår hører du det? [David]: Det er forskelligt. [MH]: Hvad kan du godt lide at høre? [David]: Det kan jeg ikke lige huske. (Bilag 9, interview med gruppe D, l. 329 - 341).

Citatet viser, at børnene ikke kan fortælle så detaljeret om deres radiolytning, som de kan om andre medier. De er heller ikke så engagerede, når snakken falder på Oline, som når vi taler om tv og internet. Oline får altså skarp konkurrence fra andre medier, og kanalen kan langt hen ad vejen ikke følge med, idet børnene er mere optaget af de andre medietilbud. Derfor vil de også ofte vælge at se tv eller gå på internettet end at høre Oline. Både Mette og Emma og Emils forældre gav også udtryk for, at børnene i flere tilfælde vælger en videofilm eller tv i stedet for Oline (se eventuelt bilag 10, interview med Mette, l. 191 - 192). At børnene hellere vil bruge andre medier end Oline skyldes blandt andet, at Oline som nævnt ikke udgør en særlig kultur, hvor børnene kan referere til kanalen for at deltage i det sociale spil.

10.3.1 Hvem har indflydelse på radiolytningen?

Når det ikke er nødvendigt for børnene at høre Oline for at kunne deltage i det sociale spil, har kammeraterne begrænset indflydelse på, hvordan børnene bruger radioen, idet de ikke opfatter radioen som en social begivenhed. Derimod er det de voksne, der har reel indflydelse på den generelle brug af radioen. I børnehaven er det pædagogerne, der styrer, hvornår radioen kommer frem, og børnene skal spørge om lov, hvis de selv har lyst til at lytte til den:

Børn får ikke lov bare at tage den. De spørger, om de må, og så får de som regel ja, jeg har ikke hørt nogen sige nej. Så er det noget med, at de kan få den ind på værkstedet eller i et andet lille rum og sidde med den. (Interview med Ulla Engholm, bilag 13, l. 55 - 57)

Citatet viser, at det er de voksne, der har råderetten over radioen, og det er de voksne, der sætter rammerne for, hvordan radioen skal bruges, når den kommer frem – gerne i et lille afgrænset rum.

I hjemmet er det ligeledes de voksne – forældrene – der styrer, hvordan børnene bruger radioen. Her fortalte Emma og Emils forældre, at hvis børnene vil danse rundt til musikken, så får de radioen ind på værelset og må gøre det derinde. Derudover har børnene ikke fri råderet over radioen, fordi de deler den med de voksne. Det gjaldt også i familierne hos begge de mødre jeg interviewede:

Hver morgen når vi kommer ned i køkkenet, så tænder vi for den. Så hører vi så nyheder eller DR Soft. Ellers hører vi Oline. [Interviewer]: Hvem bestemmer? [Mette]: Det er de voksne. (bilag 10 interview med Mette, l. 19 - 24)

I alle familierne er der kun en enkelt DAB-radio i husstanden, og derfor skal alle deles om den. I alle tre familier gælder det i øvrigt, at de har anskaffet sig DAB-radioen, fordi der var nogle kanaler, de voksne gerne ville høre – den er altså ikke i første omgang købt for børnenes skyld. Som jeg var inde på i afsnit 9.2, er det ifølge Løngreen og Holm Simonsen ganske almindeligt, at voksne har indflydelse på børnenes mediebrug, idet de er gatekeepers for, hvad børnene kommer i kontakt med. Derfor er det ganske naturligt, at de voksne langt hen ad vejen styrer, hvilke kanaler der høres, og hvornår DAB-radioen kommer i brug, som de gør ved børnenes øvrige mediebrug.

Når forældre og pædagoger agerer gatekeepers i forhold til radioen, er det derfor også vigtigt, at de finder kanalen værd at lytte til. I det følgende afsnit vil jeg se nærmere på, hvordan pædagoger og forældre oplever Oline, og hvilken indflydelse det har på børnenes brug af radioen.

10.4 De voksnes oplevelser af og med Oline

Den følgende del af analysen bygger på de udsagn, jeg har fået fra de voksne i børnenes liv, gennem. Interview med forældre og pædagoger og uformelle samtaler med forældre og pædagoger under observationerne. De voksnes holdninger er ikke undersøgelsens omdrejningspunkt, men som jeg netop har været inde på i det forrige afsnit, har de stor indflydelse på børnenes adgang til radioen.

For at se på, hvorvidt pædagogerne har været interesseret i at bruge radioen sammen med børnene, og om de ansatte i børnehaven har ment, at børnene kan lide at høre radio, kommer børnehavens logbog mig til hjælp. Den giver indblik i, hvordan radioen blev brugt særligt i starten. Når man ser på de notater, pædagogerne har gjort sig i logbogen inden for de første to måneder, er der noget, der tyder på, at børnene – efter pædagogens opfattelse – har oplevet den som interessant. Blandt andet skriver Gitte følgende d. 07.03.05:

Jeg har nu gjort brug af radioen flere gange uden at skrive noget. Den er blevet brugt flittigt om eftermiddagen, hvor børnene har siddet og hygget sig i sofaen, mens de har hørt historier og sange. Mens vi har lavet eventyrkasser har radioen endvidere været i brug til stor fornøjelse for dem alle – det har været sang, historier og rim og remser. Så sent som i dag har et par af børnene været der for at spørge, om vi ikke skulle tænde for radioen. (Børnehavens logbog)

Dette notat i logbogen ligner de andre notater, pædagogerne har gjort sig. Det tyder på, at de ansatte har en oplevelse af, at det at høre Oline er noget, børnene kan lide. At børnene selv kommer og spørger til radioen, er tegn på, at den har fanget deres interesse.

I løbet af observationerne var der nogle af de voksne fra personalegruppen, der fortalte, at de ofte oplever det modsatte af Gitte, nemlig at radioen er meget støjende, og at børnene går efter et stykke tid – de har ikke lyst til at sidde længere tid og lytte til den. Der har altså været to ret forskellige oplevelser af radioen set med de voksnes øjne. De uformelle samtaler og interviewene med de ansatte viser dog også, at der er stor forskel på, hvordan de voksne har valgt at *anvende* radioen. Den 20.01.05 skrev Gitte følgende i logbogen:

Har i eftermiddag haft radioen fremme. De meget aktive og vilde drenge faldt hurtigt til ro, da radioen blev tændt. De fordybede sig i historien om Cassius og Floridor. Mens der blev lyttet til historien samlede børnene sig omkring bordet og fandt papir og blyant frem. Der er med stor glæde blevet til lyttet til historie. (Børnehavens logbog)

Det, Gitte har beskrevet, er en situation, der er hyggelig og rolig med børnene. Yderligere er det en situation, hvor hun har sat radioen frem ved en særlig aktivitet – tegning. Derved er hun selv med til at skabe et forløb, hvor radioen er i fokus sammen med en anden aktivitet, og situationen forbliver struktureret. Under interviewet med Ulla Engholm snakkede vi om, hvad der sker, hvis man sætter radioen til at spille frit ud i rummet:

Personligt synes jeg, at radio godt kan være en støjsender i børns leg. Det bliver bare til ekstra lyd, der kommer ind i rummet. Så det skal være lidt struktureret, ellers er det forstyrrende. [...] Men jeg har ikke brugt det, at man bare åbner den og lader den blæse ud i rummet [...] Jeg synes at børnene hæver stemmerne og bliver meget urolige. (Bilag 13, interview med Ulla: 34 - 37)

Når pædagogerne har oplevet radioens virkning på børnene meget forskelligt, kan det forklares med, at deres brug af radioen har været forskellig. Nogle pædagoger har sat radioen på stuen og ladet den spille ud i rummet, mens børnene har leget forskellige lege. De har oplevet, at når radioen får lov til at spille, så lytter børnene ikke efter den, men til gengæld hæver de stemmen og bliver mere urolige. Andre pædagoger har brugt radioen på den måde, at de har samlet børnene om radioen og sørget for at få en struktureret og rolig stund med dem, og børnene har sluppet af og hygget sig. Derved har pædagogerne opdaget, at de kan bruge radioen til at få børnene dæmpet ned, og den bliver således et arbejdsredskab.

Under observationerne med børnene fandt jeg, at når radioen spiller frit ud i rummet, får børnene faktisk et udbytte af den, på trods af at det ikke umiddelbart ser sådan ud. Fordi pædagogerne har en anden oplevelse af radioen, vil de dog højst sandsynligt vælge at lade den spille på en anden måde – nemlig i det strukturerede forløb. Det betyder, at børnene sjældent får lejlighed til at gå og 'høre' radioen ubevidst i børnehaven. I børnehaven er radioen i højere grad de voksnes end børnenes, og de voksnes styring af radioen bevirker, at børnenes oplevelser med Oline i nogen grad indskrænkes. Det er sandsynligt, at børnene ikke i samme grad har interesse for radioen i børnehaven, idet de føler, de ikke har indflydelse over, hvordan de kan anvende den.

Som jeg var inde på i afsnit 8.1, forklarer Steeg Larsen, at brugsradiolyttere som regel kun hører radio i deres privatsfære og ikke i den offentlige sfære på arbejde. Dette mønster følger pædagogerne i børnehaven også, og derved får de givet en tradition videre til børnene i børnehaven, hvor radio er noget, man lytter til i hjemmet og den private sfære frem for i den offentlige sfære. Dermed har Olines programmedarbejdere truffet et rigtigt valg, når de vælger at tilrettelægge radioens døgnrytme efter, at børnene ikke har mulighed for at høre radio i udpræget grad i dagtimerne, når de er i institution.

10.4.1 Forældrenes oplevelse af Oline

I hjemmet har børnene tilsyneladende mere lejlighed til at bruge radioen frit. Som tidligere nævnt har alle tre familier, jeg har været i kontakt med, købt radioen for de voksnes skyld og ikke for at børnene kunne høre Oline. Alle tre steder er der dog en udbredt begejstring for Oline:

[...] Jeg har hørt med. Vi har haft stor glæde af den, det er virkeligt en dejlig kanal. (bilag 11, interview med Kristina l. 51)

Vi [hører med], fx når vi laver mad. Altså, det, synes jeg, er skønt. (bilag 10, interview med Mette, l. 82)

Emil og Emmas forældre fortalte på samme måde som Mette og Kristina, at de holder meget af kanalen i familien og kan finde på at høre den sammen med børnene. Familierne har forskellige tidspunkter, hvor radio passer ind i deres hverdag. I Kristinas familie har de hørt Oline om morgenen, i Emil og Emmas familie lytter de til Oline i weekenderne og om aftenen ved madlavning. Hos Mette lytter de også til Oline om aftenen, når de laver mad, og derudover tænder de for radioen, når børnene skal i bad:

Så sidder de derude i karbadet og hører Oline, og det er ligesom et fast ritual, at det gør de. Så kan man få dem derud, når radioen er en del af det. (bilag 10, interview med Mette, l. 32 - 34)

Mette kan altså i stil med pædagogerne bruge radioen til et værktøj – når hun skal have lokket sine børn i bad. De voksne i familierne er glade for Oline, og de kan bruge den i en række sammenhænge, hvor de samlet hygger sig med at lytte til radio. Gennemgående er der dog plads til at høre Oline i de tre familier, fordi det er noget forældrene sætter pris på. Dermed er Oline ved at blive en del af familiernes faste lyttemønstre. Ifølge Steeg Larsen er radiolytning med til at sætte nogle dagligdagsritualer i gang, som jeg var inde på i afsnit 8.1, og det er Oline altså også i familierne, hvor kanalen er blevet en del af rutinerne omkring børnenes bad og familiens madlavning.

10.4.1 Radio hjemme kontra i børnehaven

Det, der er ens for radiobruget i hjemmet og i børnehaven, er, at det er de voksne, der er gatekeepers for børnenes radiolytning. Derudover er der væsentlig forskel på de to lyttesituationer. Først og fremmest er radioen en langt mere integreret del af hverdagen i de familier, der bruger den end i børnehaven. I børnehaven hives radioen frem i situationer, hvor pædagogen føler, at hun har behov for et redskab til at skabe en særlig leg eller stemning, og radioen er dermed ikke en del af de faste rutiner i børnehaven.

I hjemmet er der i langt højere grad en kultur omkring radioen, idet der er nogle traditioner eller ritualer forbundet med den. Derfor har børnene også nogle særlige forventninger til, hvad det vil sige at høre Oline derhjemme. Derudover har de flere

muligheder for at bruge radioen, som de har lyst, idet de både kan 'lytte' bevidst til den i de mere formelle rammer sammen med deres forældre, og de kan 'høre' den alene på værelset, hvor den kan skabe en stemning for legen eller være inspirationskilde.

10.5 Børnetradition og børnenes smag

I afsnit 9.4 var jeg inde på, at der er forskel på voksnes og børns smag, og at voksnes 'gode smag' er skabt af en tradition for, hvad god smag er. I det følgende vil jeg se på, hvordan børnene opfatter, det, de hører på Oline. Jeg vil ved samme lejlighed pege på nogle elementer, børnene går meget op i, og som faktisk udgør en 'børnetradition' for god smag. Som jeg tidligere har forklaret (jf. afsnit 7.2.2), består Oline af tre elementer – musik, historier og børnefortællinger. Jeg vil gennemgå alle tre elementer for at analysere, hvordan børnene opfatter dem hver i sær. Som jeg var inde på i afsnit 10.2, oplever børnene musik og historier meget forskelligt på forskellige tidspunkter af dagen. Det vil sige, at der er tidspunkter, hvor de har lyst til at høre henholdsvis det ene og det andet. I denne sammenhæng ser jeg først og fremmest på, hvordan børnene oplever elementerne uafhængigt af tidspunktet på dagen. Jeg fokuserer på, om de kan lide den type musik og de historier, der spilles på Oline – altså hvad er børnenes smag?

10.5.1 Kendskabet til radiokanalen Oline

I første omgang er dog interessant at se på, hvordan børnene generelt opfatter Oline, og hvilken betydning kanalen har i deres verden. Da jeg spurgte børnene, om de kendte Oline, og hvad Oline er, havde de fleste af børnene svar på rede hånd:

[Albert]: Det er en lille pige, der er en myg. Eller det ligner det i hvert fald. [Anton]: Det er en bi! Jeg spiller det meget på internettet. (Bilag 6, interview med gr. A, l. 17 - 19)

[Cecilie]: Man kan spille Oline. (Bilag 8, interview med gr. C, l. 66)

Det, børnene forbinder med 'Oline', er sitet på internettet, som de kender godt. De kan detaljeret fortælle, hvad man kan derinde, og hvad de spiller, når de er på:

[Ditte]: Daniella, kan du huske det med maden derinde? [Daniella]: Er det suppen du mener? [Ditte]: Ja og din porre var så irriterende! [MH]: Er det et af spillene inde på Oline? Med suppe? [Daniella]: Det er spil hvor man skal køre med musen. Så skal man have maden ned i gryden. [Ditte]: Og så er det svært at ramme nogen gange. [MH]: Hvordan er det spil? [Daniella]: Det er rigtig sjovt. (bilag 9, interview med gr. D, l. 31 - 45)

Pigerne fortæller her om et af de spil, der er på tv-serien 'Fandangos' del af Oline-sitet. Efterfølgende fortæller de om mange flere spil, de kender derindefra. I de andre grupper er der også flere af børnene, der kan fortælle om et spil, de kan lide

at spille på Oline. Emma og Emil bruger også tid på at spille på nettet, og både Mette og Kristina fortæller, at deres børn bruger Oline-sitet. Sitet er altså velkendt i børnenes univers, og navnet Oline forbindes med et sted på internettet, både blandt voksne og børn. Sitet udgør i øvrigt den type kultur for børnene, der giver adgang til det sociale spil, idet det er 'sejt' blandt børnene at spille spil på Oline, og det er noget, de gerne gør sammen.

10.5.2 'KanonKamelen' lever endnu

Når man spørger børnene til radiokanalen 'Oline' er der faktisk kun to, der er klar over, at Oline også er en radiokanal. Det er dog ikke, fordi de ikke kender til selve kanalen, men de forbinder den ikke med navnet Oline. Da jeg kom hjem til familien, og der blev tændt for radioen, kom Emma hen og fortalte mig, at det var familiens DAB-radio, der netop var blevet tændt, og at de ofte hører 'KanonKamelen' på den. Emma forbinder altså kanalen med det gamle navn og ikke med det nye. Jeg havde den samme oplevelse under interviewene:

[MH]: Er der nogen af jer, der kender 'KanonKamelen'? [Anna, Anton, og Albert]: Jaaah. [Anna]: Det gør jeg. [MH]: Hvad er det? [Anna]: Det er alt muligt, man kan høre på sin DAB-radio. Sådan en har vi. [MH]: Er der nogen af jer, der lytter til 'KanonKamelen'? [Astrid]: Det gør jeg. (bilag 6, interview med gr. A, l. 616 - 630)

Børnene havde tidligere fortalt, at de ikke kendte radiokanalen Oline, men da vi begyndte at tale om 'KanonKamelen' var de helt klar over, hvad det var. At 'KanonKamelen' har skiftet navn til Oline, er tilsyneladende ikke noget, børnene er bevidste om. Flere af pædagogerne i børnehaven og forældrene, jeg har talt med, er godt klar over, at kanalen har skiftet navn, men mange af dem fortalte også, at de synes så godt om det gamle navn, at de stadig kalder Oline for KanonKamelen (se eksempelvis bilag 10, interview med Mette, l. 62 - 63). Radiokanalen er velkendt og vellidt blandt børn og voksne, men den er stadig ikke kendt under sit nuværende navn. 'Oline' har derfor ikke betydningen 'radio' i hverken børn eller voksnes verden.

I de følgende afsnit vil jeg se nærmere på børnenes opfattelse af Olines tre elementer, for at finde ud af, hvad børnene kan og ikke kan lide. I afsnit 9.4 var jeg inde på, at mange voksne finder børns smag 'dårlig', men at både børn og voksne grundlæggende bedømmer det, de godt kan lide, ud fra kriterierne, at det skal være sjovt, spændende og gysende. Gennem interviewene er det blevet klart, at det ord, børnene først og fremmest bruger om det, de godt kan lide i radioen, er 'sjovt'. Derudover er det vigtigt for dem, at noget er 'sejt'. Fx er sejt det ord, de bruger om musik og tv-programmer, de godt kan lide. De 'seje' ting i børnenes verden udgør ofte en trend eller 'børnetradition', der kan spores blandt alle børnene, på tværs af køn og alder.

10.5.1 Musikken på Oline

Som nævnt er et af Olines tre elementer musik – både traditionel børnemusik med fx Alberte og Elisabeth, musik fra tv-programmer, dansktop hits og moderne børnemusik som MGP og B-boys. Under interviewene hørte vi i alle grupperne et nummer fra Tom McEwan og Jess Ingerslevs børneudgivelse fra 1987 'Omsen og Momsen'. De fleste af børnene rykkede rundt på stolen i takt til musikken, da nummeret spillede. Efterfølgende var der nogle af børnene, der gav udtryk for, at de godt kunne lide, at der var 'gang i' nummeret (se eksempelvis bilag 6, interview med gr. A, l. 413). Andre af børnene mente, musikken var kedelig, den lignede ikke det, de helst gerne hørte (se eksempelvis bilag 9, interview med gr. D, l. 107 - 109).

Under observationerne med børnene var det tydeligt, hvilken musik børnene foretrak – nemlig de hurtige dansenumre fra fx MGP. Når disse numre blev spillet, var der flest børn, der dansede og bevægede sammenlignet med den mere traditionelle børnemusik. I løbet af interviewene var det også denne type dansemusik, børnene udviste mest interesse for:

[Bjørn]: Jeg har også B-boys [...]. Jeg har det nedeunder i stuen. Det er sejt! (Bilag 7, interview med gr. B, l. 147)

[Anna]: MGP! Det er sejt! (Bilag 6, interview med gr. A, l. 308)

Det er altså den moderne børnemusik som MGP eller B-boys, der er trenden blandt børnene. Som jeg var inde på i afsnit 9.4 om børns smag, er grunden til at voksne 'ved', hvad der er god smag, mens børn ikke gør det, ifølge Juncker, at god smag baserer sig på nogle traditioner, som børn endnu ikke har lært. Den musik, børnene i undersøgelsen godt kan lide, er dog udtryk for en form for 'børnetraditioner', der består af det, børnene selv mener, er god smag. Børnene har selv skabt børnetraditionerne, og de er dermed en del af den kultur, børnene føler, det er nødvendigt at følge for at kunne deltage i det sociale spil med de andre børn.

10.5.2 Historierne på Oline

Der er få forskelle på, hvilke historier børnene kan lide på Oline. Forskellene på hvad børnene kan eller ikke kan lide, går først og fremmest på nogle interesserer, der knytter an til grupperne delt på alder og køn. Jeg vil se nærmere på disse forskelle i afsnit 10.5.4 og 10.5.5. I første omgang vil jeg se på nogle de *fællestræk*, der er ved børnenes historiepræferencer.

Fælles for det, børnene virker optaget af, er deres fascination af det 'actionprægede', overnaturlige eller eventyrlige. Når børnene genfortæller det, de har hørt i løbet af interviewene, er det gerne disse elementer og ikke de hverdagsprægede dele af historierne, de slår på:

[MH]: Hvem var der ellers end Lasse? [Anton]: Moren! [Astrid]: Og ham der flyver!
[Anna]: Ja ham med de store flyveører! [MH]: Ja, der var moderen. Hvad lavede de i historien? [Alexander]: De var ude i junglen og slås! [Amalie]: Det var Mickey der sloges! [MH]: Med hvem? [Astrid og Alexander i kor]: Med krokodillen! [Anton]: Og tigeren!! (Bilag 6, interview med gr. A l. 213 - 232)

I historien fortæller Lasses mor en historie, hun selv finder på om junglen, og derefter handler historien en del om familiens hund, og at Lasse ligger på sofaen – altså hverdagslivsbeskrivelser. Disse ting er ikke nærværende i børnenes genfortælling. De lægger i stedet vægt på det drama, der udspiller sig i junglen. Det samme gør sig gældende i en af de andre interviewsituationer, og her læser børnene faktisk endnu mere eventyr ind i fortællingen, end den indeholder i forvejen:

[MH]: Hvad skete der i junglen? [David]: Der kom hunden og nogen dyr. [MH]: Hvilke dyr? [David]: Det var nogen farlige dyr og så reddede hunden dem. [MH]: Hvad skete der så? [Daniella]: Ja, så kom de tilbage fra junglen. Hunden fløj med dem. [MH]: Hunden? [Daniella]: Ja, ellers kunne de jo ikke komme hjem. [MH]: Hvad mere kan I huske? [Daniella]: Ikke noget. [David]: Heller ikke mig. (Bilag 9, interview med gr. D, l. 194 - 214)

I selve historien 'Lasses verden' omtales hunden Mickeys ører som flyveører. I Daniellas udlægning af historien er hunden blevet i stand til at flyve, og det er sådan, den redder Lasse og hans mor hjem. Historien bliver dermed endnu mere eventyrlig, end den var i forvejen.

De elementer, børnene er fascinerede af, stemmer godt overens med Junckers teori om, børns opfattelse af god smag. Det, børnene kan lide, er ifølge Juncker det sjove, spændene og gysende. Som citaterne viser, er det de farlige dyr i junglen og dramaet, børnene lader sig opsluge af.

Episoderne er endnu et tegn på, at radioen er en form for leg, som Rönnerberg forklarer det. Børnene bearbejder det, de hører, og de danner deres egen handling. På den måde fortolker de en historie på samme måde som under leg, og de bruger radioen aktivt.

10.5.3 Velkendte historier er tegn på kvalitet

Udover at børnene gennemgående lægger vægt på det fantastiske, så er det også typisk for dem, at de er glade for at høre om figurer, de genkender andre steder fra. Det blev meget tydeligt i de grupper, hvor børnene hørte en historie om Alfons Åberg i løbet af interviewet. Selvom flere af dem kendte historien i forvejen, var de meget optaget af det, de hørte, mens historien stod på, og de refererede ivrigt fra den efterfølgende:

[MH]: Bjørn kendte du historien i forvejen? [Bjørn]: Ja det gjorde jeg. [MH]: Hvorfra kender du den? [Bjørn]: Jeg kender den fra biblioteket. Jeg har set den på teater. Der er der også en dinosaur. [MH]: Bertram kendte du den i forvejen? [Bertram]: Ja fra min mors kontor. Men det er nogen andre med Alfons. Her var der nogen spøgelser og de var ikke alle sammen rigtige. [Benjamin]: Jeg har to bøger med Alfons Åberg. [MH]: Er det gode eller dårlige bøger? [Benjamin]: Det er rigtig gode bøger! [MH]: Bjørn kan du lide Alfons Åberg? [Bjørn]: Ja! Og os med spøgelser! Det elsker jeg! (Bilag 7, interview med gruppe B, l. 80 - 101)

Her kendte alle tre drenge Alfons Åberg i forvejen, og de var meget begejstrede for historien. De fortalte engageret om både selve historien og handlingen og hvor de kender Alfons Åberg fra.

At drengene kendte figuren i forvejen, gjorde således ikke historien mere kedelig, det var tværtimod et kvalitetsstempel, at det handlede om Alfons Åberg, som de allerede vidste, hvem er.

Under observationerne lyttede Emma og Emil til blandt andet 'Sigurds Bjørneradio' med Sigurd Barret, som børnene kender fra tv. Da han fortalte historier, var de begge meget optaget af, at det var 'Sigurd fra fjernsynet', der var i radioen, fordi de kender ham i forvejen.

Historier med figurer, børnene kan genkende, er klart de historier, der vækker størst glæde hos dem. De lytter meget ivrigt i disse situationer og glædes synligt over, at de kender figuren eller historien.

10.5.3 Børnefortællinger

Børnefortællinger er det sidste element, der udgør fladen på Oline. I løbet af både interviewene og observationerne var det interessant at se, hvor lidt børnefortællinger optager børnene. Flere af de voksne, jeg har talt med, var inde på, at børn godt kan lide at høre andre børn snakke. Det gjorde sig dog ikke gældende i praksis. Mange af børnene kunne slet ikke referere, hvad der var blevet fortalt om i det indslag med børnefortællinger, de hørte i løbet af interviewet, og de, der kunne, var ikke begejstrede for det, de havde hørt:

[MH]: Hvad kunne I ikke lide? [Anton]: Børnene. [MH]: Hvorfor? [Anton]: De var kedelige. Jeg gad ikke høre det, de snakkede om (Bilag 6, interview med gr. A, l. 392 - 398)

Børnene i gruppe A er altså ikke så optagede af børnefortællinger. At det samme gjorde sig gældende i de andre grupper blev tydeligt, fordi der ikke var nogen af børnene her, der kunne huske, at der havde været børnefortællinger med i indslagene. Når jeg iagttog børnene under interviewene, mens der var børnefortællinger, var det også typisk her, de mistede opmærksomheden. Børnene synes altså at børnefortællinger er kedelige.

Børnefortællinger handler om noget konkret fra børns hverdag. Det kan være at gå i skole, hvad man vil lave, når man bliver stor, eller, som ved interviewene, hvor børnefortællingerne handlede om forskellen på at være dreng og pige. De få gange i løbet af observationerne og interviewene, hvor børnene faktisk kommenterede børnefortællinger eller på anden måde reagerede, var, når børnene i børnefortællingerne fortalte noget, der var eventyrligt eller actionpræget – fx når der blev nævnt prinsesser eller karate. Børnene har altså de samme opfattelser af, hvad der er sjovt, når det gælder børnefortællinger, som ved historier. Hvis børnene skal synes, børnefortællinger er sjove, er det vigtigt, at de rammer børnenes præferencer på samme måde, som historierne skal gøre det. Børnene synes ikke, det er sjovt bare at høre andre børn fortælle om deres hverdag, hvilket ikke er så mærkeligt, når man tager i betragtning, at det jo netop er det, børn hører hver dag, når de lytter til hinanden.

Man kan sammenligne det med at voksne ikke i sig selv finder det interessant bare fordi tv-avisen læses af en voksen. Børn vil heller ikke finde det bemærkelsesværdigt at høre andre børn fortælle. Det væsentlige, der fanger både børn og voksne er indholdet af det, der fortælles.

Når voksne automatisk går ud, fra at børn synes, det er sjovt at høre andre børn fortælle, skyldes det, at de ser børnene fra et voksenperspektiv og lægger deres egen interesse for børn over på børnene. Hvis de i højere grad så børnene med et børneperspektiv, ville det blive klarere, hvornår børnefortællinger er sjove.

Børnefortællinger kan godt fungere, når de har et emne, der er interessant for børnene; nogle af de børnefortællinger, Emma lyttede til, da jeg observerede hende, fandt hun interessante. Det handlede om, hvad børn ville gøre, hvis de en dag var statsminister. Emma begyndte selv at dagdrømme om, hvad hun ville gøre, hvis hun var statsminister, og hun foldede sine tanker ud til lidt af et tankeeksperiment, hvor hun blandt andet ville sørge for, at alle i verden var meget smukke, så der ikke var nogen, der blev drillet med, at de var grimme. Det, der fungerede godt i denne sammenhæng, var, at fortællingen tog fat i noget, der for børns vedkommende ikke er en del af hverdagen, og som de selv kan drømme videre om. Det var dog også vigtigt i denne sammenhæng, at fortællingerne var holdt forholdsvis korte på ca. 2 minutter og hele tiden blev afbrudt af musik, så Emma ikke begyndte at kede sig.

10.5.4 Drengene og pigerne

Der var gennemgående ikke ret store forskelle på, drengene og pigerne i undersøgelsens opfattelse af Oline. De havde dog nogle forskellige opfattelser af,

hvilke elementer i en historie de kunne lide, og disse opfattelser stemte overens med helt klassiske drenge- og pige-mønstre. De ting, der optag pigerne i løbet af interviewene og observationerne var mest prinsesserelaterede historier eller lignende. Drengene derimod var meget optaget af dramaer og det actionprægede som fx det drama, der udspillede sig i junglen i 'Lasses store verden'.

Udover at der er nogle helt klassiske forskelle på drengene og pigernes interesser, er der også nogle forskelle på deres måde at lytte til Oline på, der knytter sig til deres køn. Pigerne havde i højere grad tendens til at 'høre' radio og lade den være baggrundstapet end drengene havde, når de var i grupper. Pigerne lod i højere grad det sociale være i centrum, mens drengene var mere optaget af at 'lytte' bevidst til radioen. Dermed ikke sagt, at pigerne aldrig 'lyttede' bevidst til radioen, men det skete som regel kun i solosituationer, som fx da jeg observerede Emma, der 'lyttede' til radio alene. Oline havde gennemgående nemmere ved at fange drengenes fulde opmærksomhed, idet de havde mere tendens til at 'glemme' de andre børn, end pigerne havde. Det er dog vigtigt igen at understrege at forskellen på drengenes og pigernes radiobrug var relativt beskedent.

10.5.5 Store og små

Ligesom der ikke var store forskelle på drengene og pigerne i undersøgelsen, var der heller ikke ret mange forskelle på de store og de små børn. Grundlæggende lader børnene sig fascinere af det samme indhold på kanalen. Der blev dog nogle tydelige skel i målgruppen på alder, i forbindelse med børnefortællinger, hvor nogle store børn talte om ting, der var relateret til deres skole – nemlig pige og drengetoiletterne. Her var det klart, at skolebørnene var meget optaget af dette, som de kunne genkende fra deres egen skolegård, mens børnehavebørnene ikke kunne følge med og mistede interessen på grund af deres manglende kendskab til dette univers.

Historierne, som børnene hørte under interviewene, var udvalgt i forhold til den målgruppe, de er skrevet til. Og de viste sig at fungere udmærket i de aldersgrupper, der hørte dem. Især var de mindste drenge meget optaget af Alfons:

[Bjørn]: Jeg ved det godt, der var spøgelser. Men de sad fast og de var vasketøjsspøgelse, og så kunne de slet ikke flytte sig væk. [Bertram]: Ja, men de rigtige spøgelser dem kan man godt gå væk, hvis man siger de skal det! (bilag 7, interview med gruppe B, l. 107 - 110)

Drengene viste stor interesse for historien og fortalte længe om spøgelserne i den. I de større grupper var der også en udbredt glæde ved de historier, de hørte her. Tidligere i analysen viste jeg eksempler på, hvordan børnene fortalte engageret om dramaet med de vilde dyr i junglen (jf. afsnit 10.5.2). De historier, der er skrevet til en bestemt målgruppe, passer således godt til målgruppen. At mange historier ikke dækker Olines målgruppe præcist, vil derfor også betyde, at Oline nogle gange sender noget, som ikke alle børn har glæde af.

11. KONKLUSION

Analysen har afdækket flere emner, der er relevante i forhold til specialets problemformulering. Jeg vil komme ind på følgende områder i konklusionen:

- Børnenes opfattelse af Olines indhold
- Børnenes brug af Olines indhold
- De voksnes indflydelse på børnenes radiobrug
- Den manglende børnetradition og kultur omkring Oline

11.1 Børnenes opfattelse af Oline

Først og fremmest kan det konkluderes, at børnene ikke forbinder Oline med radio. For dem er Oline et sted på internettet. På trods af, at der har været indslag med navneskiftet på både tv og kanalen, hænger det gamle 'KanonKamelen' ved. Oline bliver i børnenes verden ikke forbundet med radio. Kanalen er dog kendt hos flere af børnene, og de holder af den. Det skyldes ikke mindst, at forældrene er glade for Oline og gerne spiller den, når det passer ind i hverdagen.

Meget af indholdet på Oline passer godt til børnenes præferencer, og kanalen har langt hen ad vejen formået at ramme målgruppens interesser. På enkelte områder er der nogle afvigelser inden for børnenes interesser. De store gider ikke høre, det de små kan lide, og ofte kan de små ikke helt følge med i de ting, der tager fat i de stores univers, fx skolelivet. Der er alligevel noget for alle på Oline, for selv om konkrete historier og bestemt musik ikke lige passer med visse af børnenes præferencer, så vil der være andet indhold på kanalen, de kan lide.

Det, børnene oplever som positivt på Oline, er de historier, der tager fat i det univers, børnene kender andre steder fra, fx fra tv. De oplever det fx som sjovt og positivt, når de hører historier med kendte figurer som Sigurd Barret eller Kaj og Andrea. Det gælder også for musikken, at børnene glædes over det musik de kender. De godt lide at høre velkendte børnesange både fra børnehaven og tv. Børnene kan derudover godt lide at høre den musik, der passer ind i 'børnetraditionerne', hvilket gør sig gældende for MGP-musik og anden børnedanse musik, som er 'fremme i tiden. Denne type musik har børnene dannet en kultur om, og de bruger den aktivt i det sociale spil med de andre børn. Med børnenes egne ord er MGP-musik og lignende 'sejt'. Selvom mange voksne ikke bryder sig om denne type musik, er det netop her, DR formår at bruge børneperspektiv, fordi de spiller musikken på trods af, at den med voksenøjne er udtryk for dårlig smag.

Der er dog også indhold på Oline, som børnene finder kedeligt – eller i bedste fald for langvarigt. Det gælder det ene af Olines tre vigtige elementer – børnefortællingerne. Analysen viste, at børnefortællingerne for det meste ikke falder i børnenes smag, fordi fortællingerne er for hverdagsprægede og ikke

indeholder noget bemærkelsesværdigt der kan fange deres interesse. Når voksne forestiller sig, at børnene kan lide børnefortællingerne, skyldes det, at de ser underholdningen på Oline i et voksenperspektiv. Hvis man ser på fortællingerne med et børneperspektiv, står det klart at børnefortællinger ikke er underholdene, da de langt hen ad vejen blot rummer hverdagstrivialiteter, som børnene alligevel hører fra andre børn i børnehaven.

11.2 Brugen af musik og historier

Som Oline er indrettet nu, passer den til de høj- og lavenergiperioder, børnene går igennem i løbet af en dag. Når Oline indimellem bryder sin dagsrytme, som jeg viste et eksempel på i analysen, er kanalen mindre brugervenlig, og børnene får mindre ud af den, fordi de ikke kan bruge musik og historier på 'forkerte' tidspunkter af dagen. Årsagen til, at Olines dagsflow passer godt på børnenes mediebrug, er netop, at det passer med de stemninger, børnene er i. Når børnene er trætte, har de brug for at sidde og 'lytte' bevidst til radioen. Det indhold på Oline, der passer til at blive 'lyttet' til, er i høj grad historier, der sendes om morgenen og om eftermiddagen, hvor netop er børnene trætte. Om formiddagen sender Oline derimod musik, og det passer ligeledes ind i børnenes dagsrytme, da det er her, de har energi til selv at finde på deres lege. Oline kan i den forbindelse være baggrundstapet eller inspirationskilde.

Børnene bruger Oline aktivt, uanset om de 'hører' eller 'lytter' til kanalen. De vælger den fra, når de ikke bryder sig om indholdet, og når de kan lide indholdet, bruger de kanalen til at finde på lege, eller de fantaserer videre på historierne.

11.3 Indflydelse på børnenes radiobrug

De voksne i børnenes liv er som nævnt gatekeepers for, hvordan børnene bruger radioen. I hjemmet er der rig mulighed for børnene til at bruge radioen på trods af, at deres forældre styrer adgangen til radioen. Familierne har dannet nogle traditioner omkring det at høre radio, der gør det til en fast del af deres rutiner. Oline fungerer derfor som en indgroet del af familiens hverdag, og den hjælper med at sætte rammen for nogle faste hverdagsritualer som morgenmad og aftensmad.

I børnehaven er der ikke samme mulighed for at skabe disse ritualer. Det skyldes først og fremmest at Oline ikke passer ind i pædagogernes arbejdsdag. Oline kan derfor ikke bruges, som det passer børnene i børnehaven, da den forstyrrer pædagogerne, der ikke ser, at børnene bruger radioen i deres leg, men lægger mere vægt på, at børnene bliver for højrostede, når radioen spiller. I mere strukturerede situationer har pædagogerne dog haft nogen succes med at bruge radioen, fx når de føler, børnene trænger til et hvil. Pædagogerne kan kun bruge Oline, når der historier på kanalen, fordi historier får børnene til at slappe af, og siden der er musik på kanalen det meste af den tid, børnene er i børnehaven, får børnene først og fremmest brugt Oline i hjemmet.

11.4 Der er ingen 'Oline-kultur'

Analysen har vist, hvordan Oline ikke kan ses som en udbredt del af børnekulturen eller børnenes mediebrug. Det skyldes i høj grad, at brugen af Oline er styret af de voksne i børnenes liv. Det bevirker, at kulturen omkring Oline i høj grad bliver en voksenkultur, hvor børnene skal sidde stille og lytte til radioen.

Der er heller ikke en udbredt kultur omkring Oline imellem børnene. Det er ikke nødvendigt at høre Oline for at kunne klare sig blandt de andre børn. Dette skyldes naturligvis langt hen ad vejen, at Oline er et forholdsvis nyt medie, men det skyldes også, at børnene sjældent har lejlighed til at bruge Oline sammen, på samme måde som de fx har det med computeren i børnehaven. Oline er i højere grad et medie, børnene hører alene eller med deres forældre. Derudover skyldes det, at meget af Olines indhold ikke tager udgangspunkt i den kultur eller de børnetraditioner, børnene dyrker.

Oline skal 'råbe højt' for at skabe opmærksomhed om sig selv blandt alle de andre medier i børnenes liv. Børnene taber nemt opmærksomheden på radioen, og de er kritiske. Hvis de ikke kan lide det, de hører, går de videre til noget andet. Der er ikke plads i deres mediebrug til at sidde og vente på at der kommer noget bedre på kanalen. Hvis kanalen leverer et indhold, der passer børnene, bruger de den dog aktivt i deres leg. Oline skal bryde igennem i en verden, hvor medietilbuddene er talrige, og børn er kompetente mediebrugere, der let kan klare både at vælge internet, computerspil og tv til og fra. Selvom børnene er glade for kanalen, er Oline ikke deres første valg, og der må kraftigere midler til, hvis Oline skal længere op på børnenes prioriteringsliste. På nuværende tidspunkt 'råber' Oline gennemgående ikke højt nok i forhold til de andre medier, og børnene vil derfor hellere bruge deres tid på andre medier, der i højere grad passer ind i deres børnekultur.

12. PERSPEKTIVERING

Konklusionen fastslog, at Oline er godt tilrettelagt, og at børnene kan lide kanalens indhold, men på trods af dette er Oline ikke en del af børnekulturen, hvorfor børnene i højere grad vælger andre medier. I den følgende perspektivering vil jeg se nærmere på, hvordan Olines indhold i højere grad kan tilrettelægges efter målgruppens smag, hvordan kanalen kan blive en del af børnekulturen og til sidst vil jeg se på, hvordan dette kan kombineres med programmedarbejdernes mål og min personlige for forståelse om, at Oline skal være en kanal, der både underholder og har et pædagogisk sigte.

12.1 Olines indhold kan blive endnu bedre

For at skabe et endnu bedre indhold på Oline er det vigtigt, at kanalens programmedarbejdere altid har et børneperspektiv på det indhold de producerer. Det er ikke nok at de har en fornemmelse af hvad børnene kan lide. Der er en tendens til, at de med deres voksenlogik lægger det, de selv kan lide, over på børnene. Derfor må programmedarbejderne jævnligt spørge børnene, hvad de kan lide. I dag bygger de deres fornemmelse på, hvad forældrene oplever, og selv om forældrene har et godt indblik i, hvad børnene kan lide, er det ikke nok. For at have et reelt børneperspektiv, må de danne sig deres indtryk på baggrund af børnenes egne opfattelser.

12.1.1 Sjove børnefortællinger

Børnefortællingerne er godt eksempel på noget af Olines indhold, der er skabt gennem et voksenperspektiv frem for et børneperspektiv. Børnefortællinger tjener i sig selv et formål på kanalen, da det er noget af det, forældrene holder af at lytte til. Da forældrene styrer børnenes radiobrug er det også godt, at der er noget, de finder interessant. Men børnefortællinger kan tilrettelægges mere hensigtsmæssigt, så både børn og voksne synes om dem. Når man snakker med de voksne lægger de først og fremmest vægt på, at børnefortællingerne bliver fortalt af børn, men børnene synes indholdet er kedeligt. For at komme børnene i møde må børnefortællingerne derfor have et anderledes interessevækkende indhold.

Det børnene finder interessant er indhold med action og eventyr, mens de finder de hverdagsprægede historier mere kedelige. Den ene gang jeg oplevede, at børnefortællingerne fungerede godt, var, da børn fik lov at fantasere over, hvad de ville gøre som statsministre. En sådan fortælling udgør ikke noget hverdagsagtigt for børnene, men er tværtimod et eksempel på noget spændene og med deres øjne 'dramatisk'. Hvis børnefortællingerne skal fænge an hos børnene skal de handle om noget, der er lidt udover det almindelige, der for børnene virker eventyrligt. Man kunne eksempelvis bede de børn, der deltager i børnefortællinger om at fortælle en løgnehistorie eller spørge dem, hvad de ville bruge en million kr. til. Udover at fortællingerne skal tage mere udgangspunkt i børnenes præferencer er det vigtigt, at de forbliver relativt korte på blot 2 til 3 minutter ad gangen, og de

skal afbrydes af noget musik, der falder i deres smag, ellers mister børnene opmærksomheden på kanalen.

12.2 Der skal skabes en børnekultur om Oline

En af specialets hovedkonklusioner er, at Oline vælges fra til fordel for andre medier, fordi der i dag ikke er en børnekultur omkring det at høre Oline. Undersøgelsen har gennemgående vist, at børnene selv skaber deres forståelser og meninger, og derfor er det også børnene selv, der skaber en børnekultur. Det er dog muligt at få Oline til at nærme sig børnekulturen ved at forbinde kanalen med den børnekultur, der allerede i dag eksisterer om andre medier – vel at mærke om andre af DR's medier.

Børnene holder meget af flere af DR's tv-programmer for børn. De nævnte blandt andet under interviewene at Lille Nørd og Store Nørd²⁵ var noget af det 'seje' fjernsyn, de godt kan lide (se eksempelvis bilag 9, interview med gruppe D, l. 278 - 294). . Derudover kan mange af børnene godt lide de klassiske programmer fra DR som 'Kaj og Andrea' samt 'Bamse og Kylling'. Figurerne fra disse programmer bør være en integreret del af Oline, da de vil være med til at tiltrække flere børn, og derfor kan være med til at skabe en sammenhæng for børnene mellem radioen og det populære tv-medie.

12.2.3 Bring TV og radio tættere på hinanden

For at gøre børnene opmærksomme på figurerne tilstedeværelse på Oline kunne man følge NRK's²⁶ eksempel på at få børnene til at lytte til radioen. På norsk radio har man ikke på samme måde en radiokanal til børn (jf. bilag 14, interview med Birgit Bergholt), men der er dog radioprogrammer til børnene. Jeg har selv oplevet, hvordan norsk tv er med til at gøre børnene opmærksomme på børneradioprogrammerne. I den norske udgave af 'Bamses Billedbog', siger bamsen i slutningen af tv-programmerne farvel og på genhør i radioen, hvorefter han går gennem en dør, hvor der står 'Radio' på. Derefter starter der et radioprogram med Bamsen på en af NRK's kanaler. Det er en forholdsvis simpel måde at få børnene til at slå over på radioen for at få resten af historien med. Eksemplet kunne efterfølges af B&U for således at bringe Oline nærmere det populære tv-univers, der allerede er en vigtig del af børnekulturen.

En anden måde, radio og tv kunne bringes nærmere, er ved at bringe flere sideløbende handlinger på de historier, der har været på tv. Det er vigtigt, at tv-historierne ikke afsluttes på Oline, idet man dermed ikke ville tage hensyn til de børn, der endnu ikke har en DAB-radio. Men efter 'Fjernsyn for dig' kunne man gøre børnene opmærksomme på, at hvis de slog over på deres DAB-radio nu, så kom der mere fra historien end det, de netop havde set i tv. Således kunne man igen gøre Oline til en naturlig del af det univers eller den kultur, der er om DR's børne-tv. Et eksempel kunne være et afsnit af 'Bamses Billedbog', hvor Bamse

²⁵ Naturvidenskabelige tv-programmer for børn på DR 1.

²⁶ NRK er Norges public service-tv og -radio.

tilbringer episoden med Ællingen. Efter afsnittet er slut på tv, kunne man forklare børnene, at hvis de vil høre, hvad Kylling lavede samme dag, skal de tænde for Oline.

12.2.4 Oline og Oline

Ligesom DR's børne-tv er populært og en naturlig del af børnekulturen, er børnenes site på internettet det også. Siden ved navn 'Oline' er populær blandt børnene, og de ved at Oline-navnet er knyttet hertil. Oline-radio bør udnytte denne popularitet og skabe større sammenhæng for børnene. I dag har flere af tv-programmerne deres egen side i tilknytning til Oline-sitet, hvor man kan spille forskellige spil med de figurer, børnene kender fra tv. Radioprogrammerne kunne på samme måde have sider i tilknytning til Oline, hvor man kunne spille spil med figurer fra historier og lignende. Samtidig ville børnene få lejlighed til at få et ansigt knyttet til populære radiofigurer, og det ville skabe en højere grad af relevans, når figuren optræder i radioen, da børnene som bekendt er glade for det de kender i forvejen.

12.3 Oline – pædagogisk og underholdene

Jeg var i afsnit 7.2.4 inde på, at en kanal som Oline både bør have et pædagogisk sigte samtidig med at kanalen skal være underholdene. Oline lever meget af tiden godt op til denne målsætning, når den sender historier, der har et budskab, samtidig med at børnene finder dem underholdene. Gennem undersøgelsen er det blevet endnu tydeligere for mig, hvor vigtigt det er, at Oline er underholdene. Uden dette element af underholdning har de pædagogiske budskaber ganske enkelt ikke mulighed for at trænge igennem til børnene.

Det er imidlertid ikke alle Olines historier, der lever lige godt op til målsætningen. Det skyldes efter al sandsynlighed, at det kan opleves svært at forene de to ting ved at finde emner, der både kan være sjove og det lærerige.

Nogle eksempler på, hvordan det kan lade sig gøre at forene det sjove og det lærerige, kunne være at historierne på Oline udspillede sig i forskellige lande over et tema for dermed at fortælle børnene om de mennesker, der lever forskellige rundt om i verden. Historierne kunne også tage fat i emner, der er til stede i børnenes hverdag som fx mobning. En historie kunne handle om et barn, der blev drillet af de andre børn, og hvordan det pågældende barn håndterede dette.

Et af eksemplerne på en historie, Oline har sendt, der lever op til målsætningen om både at være underholdende og pædagogisk, er den Alfons Åberg-historie, jeg har spillet for børnene i grupperne (jf. afsnit 6.5.4). Børnene synes, historien er underholdene, fordi den er spændene og 'gysende'. Samtidig har historien et pædagogisk sigte, idet den tager et emne op, der er relevant for mange børn – nemlig det at være bange for spøgelse. Historien får på en 'underholdende' måde fortalt børnene, at spøgelse ikke findes, og at de derfor ikke behøver være bange.

Olines fornemste opgave er, at fortælle børnene med spændene emner, der giver børnene et nuanceret billede af verden. På den måde kan programmedarbejderne få deres ønske om at være pædagogiske indfriet, samtidig med at børnene føler sig underholdt. Oline er allerede nu et godt bud på en god radiokanal til børn. Kanalen skal fortsat have gode lærerige historier, men den må ikke glemme målgruppens ønsker til historier, der er 'sjove', spændene' og 'seje'. Det er desuden vigtigt, at programmedarbejderne holder fast i et børneperspektiv, således at Oline produceres på børnenes præmisser. Ved i fremtiden at undgå de indslag på radioen, der er produceret på baggrund af et voksenperspektiv, kan Oline få succes som den eneste radiokanal i Danmark kun til børn.

13. KVALITETSVURDERING AF UNDERSØGELSEN

Samlet har jeg søgt at styrke undersøgelsen gennem løbende overvejelser om dens kvalitet. De forhold, der har kunnet virke svækkende på validitet og reliabilitet, har jeg ligeledes løbende søgt at tage højde for, eksempelvis ved at inddrage ekstra kilder og flere metoder. Der er dog områder, jeg ikke har formået at tage højde for, og dem vil jeg derfor gennemgå i det følgende. Derudover vil jeg se på hvordan mit videnskabsteoretiske ståsted og syn på børn har påvirket undersøgelsens resultater.

13.1 Mange kilder – meget at holde styr på

Samlet har de mange perspektiver givet god indsigt i børns radiobrug. Samtidig har de dog også gjort det sværere at holde undersøgelsens fokus, idet de mange kilder gør det sværere at komme i dybden med al empirien. Derfor har jeg måttet være meget kritisk med udvælgelsen af pointer i empirien for ikke at bevæge mig ud i områder, der var irrelevante for problemstillingen.

13.1.1 Validitet og reliabilitet

At de mange kilder har gjort det nødvendigt at holde et stramt fokus, har dog ikke betydet, at de har dækket alt. Det ville have styrket undersøgelsens validitet, hvis jeg havde snakket med flere 'typer' af børn og familier. De familier, der medvirker i undersøgelsen, er alle relativt veluddannede og informationssøgende. Det gælder ifølge Ulla Engholm også for størstedelen af de familier, børnene i børnehaven stammer fra. Derfor er det sandsynligt, at børnene i undersøgelsen er mere medievante og kompetente brugere, end børn fra et andet lag i samfundet ville have været. Det kunne have været interessant at se på, hvordan børn fra helt andre sammenhænge og familier ville bruge radioen.

En anden ting, der ligeledes havde styrket undersøgelsens validitet, var, hvis jeg havde snakket med flere børn og familier, der ikke havde noget indgående kendskab til Oline, da der er mulighed for, at eventuelle 'nybegynderes' brug af kanalen ville adskille sig fra de mere rutinerede Olinelytteres.

Selvom visse områder kunne have været dækket yderligere, styrker undersøgelsens forskellige kilder og metoder under alle omstændigheder de samlede resultater. Inddragelsen af flere kilder har jeg besluttet løbende gennem specialet, da jeg kunne se, at de første kilder – interview og observationer i børnehaven – ikke var tilstrækkelige til at belyse specialets problemstilling, og at validiteten ville svækkes, hvis ikke der kom flere perspektiver på undersøgelsesområdet. Til at starte med havde jeg planlagt at observere og interviewe børn i børnehaven, men det blev hurtigt tydeligt, at denne situation ikke var dækkende for, hvordan børn bruger medier, da deres brug af radioen er ret begrænset i børnehaven. Derfor besluttede jeg mig for at bruge tid på at supplere med observationer i hjemmesituationen. Efter observationerne i hjemmet følte jeg stadig, at data ville blive styrket på validiteten, hvis jeg fik flere eksempler på brugen af radio i

hjemmesituationen, og jeg gennemførte derfor to interview med forældre, der kunne give et endnu stærkere billede af børns brug af Oline i hjemmet. Undersøgelsen giver således et indblik i børns radiobrug i både den private og den offentlige sfære.

Det høje antal børn i undersøgelsen dækker Olines målgruppe, idet jeg har interviewet og observeret yngre og ældre børn med en ligelig fordeling mellem drenge og piger. Resultaterne kan dermed afspejle de forskelle, der kan være på forskellige børn af forskellig alder og køn.

13.2 Min egen indflydelse på undersøgelsen

Idet mit videnskabsteoretiske udgangspunkt for denne undersøgelse har været det socialkonstruktivistiske har jeg løbende måttet overveje, hvordan mine forforståelser har påvirket undersøgelsen.

Mit syn på børn har løbende påvirket undersøgelsen. Med det barndomssociologiske blik har jeg arbejdet ud fra den overbevisning, at børn er selvstændige individer med egne meninger og forståelser, og at man ikke kan sige noget endegyldigt om et barn blot ved at beskrive det ud fra fx dets alder. Det er dog gået op for mig i løbet af undersøgelsen, hvor svært det er at holde dette fokus på børn. Som jeg var inde på, da jeg gjorde rede for barndomssociologien, har den herskende opfattelse af børn i mange år været den udviklingspsykologiske, der ser på, hvad børn kan i forhold til deres udvikling. Man snakker derfor inde for denne forståelse for det meste om børn i sammenhæng med deres alder. Når man udarbejder en undersøgelse med børn, er det tydeligt, hvor påvirket hele samfundet er af denne opfattelse, idet alle referer til børns alder og udvikling. Inden for DR er der eksempelvis nogle klare aldersopdelinger i forhold til målgrupper, og i børnehaven snakkes der meget om, hvad de små og de store kan. Det er svært at formidle resultater om børn, når der er en udbredt forventning om at børns præferencer, og kunnen bør præsenteres i et udviklingsperspektiv. Som undersøger bliver man 'handicappet', når man skal videregive sin viden uden at have parametrene alder at knytte dem an på, da det er det sprog, man i mange sammenhænge bruger til at tale om børn på.

Jeg har yderligere fundet det svært at fastholde et strengt barndomssociologisk blik, da jeg stadig selv er påvirket af den gængse måde at opfatte børn på – som modsætninger til voksne. Mange af undersøgelsens resultater er præget af en forforståelse af børn som anderledes end voksne. Det gælder eksempelvis, hvad børnene foretrækker og forskellen på de store og de mindre børn i undersøgelsen. Hele specialet bærer også præg af en italesættelse af børn som 'børn i modsætning til voksne'. Eksempelvis bruger jeg Bent Steeg Larsen til at sammenligne børns radiobrug med voksnes, og den sammenligning bliver børnene ofte modsætninger til de voksne. Barndomssociologien har dog ikke kun været en byrde, den har også hjulpet på en lang række områder, hvilket jeg vil uddybe i det følgende.

13.2 1 Et bedre børneperspektiv

Ved hjælp af barndomssociologien er det blevet nemmere at se børnene som selvstændige aktører, og hovedkonklusionen om, at børn skal have dannet en kultur omkring det at høre radio, er opstået på baggrund af den tanke, at børn selv danner deres egne forståelser af kultur, traditioner og trends.

Barndomssociologien har også banet vej for specialets metode, idet den har fordret opfattelsen af, at det giver mening at starte med at undersøge børnene og spørge dem selv. Ved hjælp af de meget tætte observationer af børnenes univers og interviewene med dem er jeg kommet tættere på børnene, end hvis jeg havde foretaget en udviklingspsykologisk vurdering af, hvad børn på et bestemt alderstrin teoretisk set burde kunne lide. Med barndomssociologien har jeg fået indblik i børnenes eget univers og i deres egen opfattelse af Oline. Det er også for det meste lykkedes at holde et børneperspektiv, selvom jeg har måttet huske mig selv på det. Børneperspektivet har i øvrigt også gjort det muligt at påpege, hvor andre voksne har et voksenperspektiv og dermed ikke ser børnene, fx i forbindelse med børns smag.

Specialet præsenterer med flere kilder og perspektiver en gennemarbejdet undersøgelse af problemstillingen. Jeg bidrager samlet til dansk medieforskning med resultater om børns radiobrug – et område der ikke tidligere har været belyst – og jeg har dermed skabt vigtig ny viden.

14. ENGLISH SUMMARY

The Danish broadcasting corporation DR has introduced the first Danish radio station for children from 3 to 7 years old. The name of the station is 'Oline'. This thesis analyses and evaluates how the target group makes use of the radio station and how they perceive it. With childhood sociology as the main theoretical perspective, participant observation and qualitative group interviews are used as methods in the thesis. The children's use of radio is examined both in a family situation at home and in a nursery school. To gain insight into how the adults in the children's life influence their radio use, the thesis also makes use of qualitative in-depth interviews with parents and nursery school teachers.

By introducing the work of Danish and Swedish media researchers, with a speciality in children's use of the media, the thesis compares the children's use of radio with their use of other media such as the Internet and television. The thesis also includes the work of Danish media researcher Bent Steeg Larsen whose focus is on the use of radio in everyday life. The thesis also compares how adults and children use radio in everyday life.

The thesis concludes that children have a very active way of using the radio, and that they use the various elements, such as music and stories, differently. While music at times is a source of inspiration to create their own games and stories, it also serves as a 'breather', a time to rest, at other times. The children's level of awareness differs when they listen to stories and music. They are not very aware of what is played in the radio, when it comes to music; they just let it form a background from which they get inspiration when it suits their game. They become much more alert and aware of the radio when stories are played, and they listen more carefully.

The thesis also concludes that the adults in the children's lives have a high level of influence on how the children use the radio. Parents and nursery school teachers decide when it is time to listen, and when it is time to turn the radio off. In the nursery school this prevents the children from having full benefit from the radio. In the families they gain much more from the radio since they have started their own traditions on how to use it. For instance some parents let their children listen to the radio, when they give them their bath. Some parents let the radio play during dinnertime.

The thesis concludes that in order to become really successful 'Oline' must establish a special culture that allows the channel to become the children's number one choice of media. However the radio station competes with the Internet and television and it is therefore necessary for DR to work on establishing a co-operation with their very popular internet site and television programs, who address the same target group. By using the same characters and storylines on the three media channels, the children would be able to see a connection between the radio, television and Internet and would be encouraged to make use of all of them.

15. FORMIDLINGSOPGAVE

I det følgende vil jeg starte med at gøre rede for de målgruppe- og medieovervejelser, jeg har gjort mig i forbindelse med specialets formidlingskrav. Dernæst følger selve artiklen.

15.1 Målgruppe- og medieovervejelser

Jeg finder, at de mest interessante resultater i specialet er dem, der vedrører børns aktive brug af radioen i deres leg, og at Oline giver børnene inspiration til at finde på nye lege, samt at kanalen kan være et pusterum, når børnene er trætte. Disse resultater har relevans for tre målgrupper: Olines programmedarbejdere i DR, medieforskere med interesse i børn og pædagoger der arbejder med børn. For at sikre at kommunikationen i artiklen bliver så målrettet og præcis som muligt, vil jeg fokusere på den ene af målgrupperne; pædagogerne. De har en naturlig interesse i børn og må tænkes også at have en interesse i tilbud til børn, men de har samtidig svært ved at se fordelene ved Oline. Jeg vil derfor skrive artiklen til denne målgruppe for at skabe fokus på, at der i Oline findes et attraktivt tilbud til børn og gøre opmærksom på de fordele, der er ved at bruge radio i institutions hverdag. Da pædagogerne oplever, at radio er en 'støjsender i børns liv', lægger artiklen op til en debat om, hvad radioen kan bruges til - dens fordele, men også dens ulemper.

For at få pædagogerne i tale har jeg valgt et medie, der er målrettet direkte til dem; pædagogernes fagblad 'Børn og unge' bringer artikler for alle med interesse i børns trivsel og dagligdag. Det er et oplagt medie at anvende, da det kommer ud til alle medlemmer af BUPL – forbundet for pædagoger og klubfolk – altså netop den målgruppe, jeg søger at ramme. Med et ugentligt oplag på 70.000, er der yderligere den fordel, at artiklen når ud til et stort publikum (www.boernogunge.dk).

Da artiklen formidler videnskabelige resultater, men ikke i sig selv er videnskabelig, søger jeg at holde den i et enkelt og levende hverdagsprog uden teoretiske udtryk. Et eksempel på dette er inddragelsen af citater fra blandt andet børn i teksten. 'Børn og Unges' debatindlæg må ikke være længere end 3.800 enheder, hvilket jeg naturligvis tager højde for i artiklen. Emnerne i artiklen tager først og fremmest udgangspunkt i de undersøgelsesresultater, der vedrører børns brug af Oline i institutionen, da det er denne situation, der har størst interesse for pædagogerne. Men for at illustrere Olines potentiale, bruger jeg et eksempel på, hvordan radioen anvendes i familien.

Radio i børnehaven – støjsender eller ekstra ressource?

Traditionelt set har radio ikke været brugt i daginstitutionerne. 'Jeg synes godt, radio kan være lidt en støjsender i børns leg. Det bliver bare til ekstra lyd, der kommer ud i rummet.' Sådan siger leder af Prinsessehøj Ulla Engholm om det at have en DAB-radio i børnehaven. Holdningen er udbredt blandt de ansatte i børnehaven, men en ny undersøgelse viser, at børn har glæde af at bruge radio aktivt i deres leg.

En undersøgelse af børns radiobrug viser, at børn bruger radioen aktivt som en del af deres leg. Undersøgelsen beskæftiger sig med børn i alderen 3 til 7 år og deres oplevelser med DAB-kanalen 'Oline'. Som et led i undersøgelsen har børnehaven Prinsessehøj i et år haft en DAB-radio, de har brugt i hverdagen. Og mens pædagogerne har følt det som en støjsender, har børnene taget godt imod den nye inspirationskilde. Som en af DR's 16 DAB-kanaler skal 'Oline' skabe underholdning for børnene ved hjælp af musik og historier, og kanalen falder i god jord hos dem.

Aktive lyttere

Pædagogerne i børnehaven fortalte, at de sjældent lader radioen stå og spille musik. De mener nemlig ikke, at børnene hører efter musikken og derfor ikke får noget ud af det. Det er synd, da undersøgelsen netop viser, at børnene bruger musikken aktivt i deres leg. Børnene bruger musikken på Oline som inspiration til eksempelvis at lege MGP-stjerner, danseskole, familie på vej på arbejde og mange andre lege. I undersøgelsen fortæller Emma på 6 år eksempelvis: *'Jeg leger, at mine Bratzdukker danser til 'Olines' musik.'* Børnene lytter også aktivt til historierne og lader sig rive med af fortællingerne. Her får de mange af de samme oplevelser, som når de leger selv, bl.a. fordi de selv fantasierer videre. Derudover bruger børnene radioen til det sociale samvær, da den skaber nye lege børnene imellem og et fælles referencepunkt på eksempelvis en ellers kedelig eftermiddag. *'Jeg kunne godt lide det med spøgelsene!'* Sådan fortæller Bertram på 3 år, der har nydt at høre historie med vennerne, Benjamin og Bjørn. Desuden oplever pædagogerne, at historierne skaber ro, når børnene er trætte.

Lad børnene vælge

Børn er selvsikre i forhold til, hvad de kan og ikke kan lide, og de vælger ting fra, de ikke bryder sig om. Som Albert på 6 år siger: *'Hvis det er kedeligt, så går jeg!'* Børnene er altså selv i stand til at sige fra, hvis de ikke får noget ud af radioen. Ved at bruge radio i institutionen styrkes børnenes fantasi, da 'Oline' inspirerer dem til selv at finde på lege. Hvis pædagogerne vælger at holde radioen slukket i børnehaven, frarøves børnene denne inspirationskilde samt muligheden for at bruge radiomediet i fællesskab. Det er en skam, da det netop er i det sociale fællesskab, børnene finder på flest nye lege.

Forældrene er med

'Oline' bruges dog ofte hjemme i familierne. Forældrene vil nemlig hellere have, at børnene bruger radio end mere kalorielette tilbud som fx Cartoon Network og Disney Channel. Forældrene mener ikke, at den type tv-kanaler bidrager til børnenes fantasi, men de ser, at børnene får noget godt ud af 'Oline'. Derfor er familierne begyndt at skabe traditioner omkring radiolytningen. *'Når de er i bad, sidder de derude i karbadet og hører Oline, og det er et fast ritual. Så kan man få dem derud, når radioen er en del af det'*, fortæller en mor til tre. Oline er blevet en fast del af rutinerne i familien. Hun mener, at netop Oline kan give hendes børn kvalitetsunderholdning, der er udviklende for deres fantasi.

De danske børn ville have glæde af, at danske pædagoger ligesom forældrene fik øjnene op for radiomediets potentiale i børnehaverne, da børnene dermed kunne få en ekstra inspirationskilde i deres hverdag. Og ikke mindst ville pædagogerne få et godt redskab, der udvikler børnenes fantasi og kan skabe ro i en urolig hverdag.

16. KILDER

- Arendt Rasmussen Tove 1994: Kvalitativ mediesociologi – målsætninger og metoder, i Lennard Højbjerg red.: *Reception af levende billeder*, Akademisk Forlag, Århus.
- Bille, Trine m.fl. 2004: *Danskernes kultur- og fritidsaktiviteter 2004*, AKF Forlaget.
- Bruun, Ulla-Britta 1986: *Førskolealderens psykologi*, Gyldendals Pædagogiske Bibliotek, København.
- Dahler-Larsen, Peter 2003: *At fremstille kvalitative data*, Syddansk Universitetsforlag, Gylling.
- Doverborg, Elisabeth og Pramling Samuelson, Ingrid 2003: *At forstå børns tanker*, Hans Reitzels Forlag, Gylling.
- DR for dig og hele Danmark, www.dr.dk/omdr/pdf/dr_medieudspil2007-2010.pdf
- DR's nyhedsbrev 14.01.06
- Drotner, Kirsten 1993: Medieetnografiske problemstillinger – en oversigt, i *MedieKultur 21*, Sammenslutningen af Medieforskere i Danmark, Århus.
- Drotner, Kirsten 1999: Mediekultur som børnekultur: fem argumenter for en kulturpolitisk strategi, i *Børn og kultur*, Kulturministeriet.
- Ellegaard, Tomas og Stanek, Anja Hvidtfeldt red. 2004: *Lærerplaner i børnehaven*, Roskilde Universitetsforlag, Gylling.
- Fridberg, Torben 1999: Skolebørns fritidsaktiviteter, i *Børn og kultur*, Kulturministeriet.
- Gulløv, Eva 1999: *Betydningsdannelse blandt børn*, Socialpædagogisk Bibliotek.
- Gulløv, Eva 2003: Et antropologisk blik på børnekultur, i Birgitte Tufte, Jan Kampmann og Monica Hassel red.: *Børnekultur – et begreb i bevægelse*, Akademisk Forlag.
- Halkier, Bente 2005: *Fokusgrupper*, Samfundslitteratur og Roskilde Universitetsforlag, Gylling.
- Hansen, Louise og Linnet, Andreas 2005: *DAB – et førerløst tog*, Specialeopgave Roskilde Universitetscenter
- Henriksen, Carol 2001: *Modeller for kommunikation og public relations*, Roskilde Universitetsforlag, Gylling.

- Højbjerg, Lennard 1994: Receptionsanalysens problemstillinger og perspektiver, i Lennard Højbjerg red.: *Reception af levende billeder*, Akademisk Forlag, Århus
- Jauert, Per og Poulsen, Ib 2001: Indledning til *MedieKultur 33*, Sammenslutningen af Medieforskere i Danmark, Århus.
- Jensen, Klaus Bruhn, red., *Dansk Mediehistorie 3*, Forlaget Samfundslitteratur, 2001, Gylling
- Jessen Carsten 1991: *Børn bruger tv*, i Unge pædagoger nr. 5
- Jessen, Carsten og Nielsen Camilla Balslev 2003: *Børnekultur, leg, læring og interaktive medier*, <http://www.carsten-jessen.dk/LegOgInteraktiveMedier.pdf>
- Juncker, Beth 2003: Det unødvendiges nødvendighed. Kulturbegreber og børnekultur, i *Børnekultur – et begreb i bevægelse*, Akademisk Forlag.
- Juncker Beth 2004: *Gab – det er kedeligt, om børns smag*, i Tidsskrift for Børne- og Ungdomskultur nr. 47/2004.
- Kampmann, Jan 1998: *Børneperspektiv og børn som informanter*, Socialministeriet.
- Kampmann, Jan 2000: Børn som informanter og børneperspektiv, i Per Schultz-Jørgensen og Jan Kampmann red.: *Børn som informanter*, Børnerådet.
- Kampmann, Jan 2003: *Barndomssociologien, provokatør eller mainstream leverandør*, i Dansk Sociologi nr. 2/ 14. årg. Tema: Barndom
- Kragh-Müller, Grethe 2000: Børn siger så meget – forstår de voksne?, i Per Schultz-Jørgensen og Jan Kampmann red.: *Børn som informanter*, Børnerådet.
- Kruuse, Emil 2001: *Kvalitative forskningsmetoder i psykologi og beslægtede fag*, Dansk Psykologisk Forlag, Gylling
- Kvale; Steinar 1997: *Inter View*, Hans Reitzels Forlag, Gylling.
- Løkken, Gunvor og Søbstad, Frode 1998: *Observationer og interview i børnehaven*, Socialpædagogisk Bibliotek.
- Løngreen, Hanne og Holm Sørensen, Birgitte 1996: *TV – det elektroniske familiemedlem, en medieetnografisk undersøgelse af førskolebørns brug af tv i familien forskningsrapport nr. 2B/96*, Danmarks Radio Forlaget, København.
- Mikkelsen, Jan Foght, 1994: Pragmatisk receptionsteori, i Lennard Højbjerg red.: *Reception af levende billeder*, Akademisk Forlag, Århus

- Mortensen, Frands 2000: Dansk Medieforskning igennem de seneste 30 år, i *MedieKultur* nr. 31, Sammenslutningen af Medieforskere i Danmark, Århus.
- Nielsen, Niels-Aage 1990: *Børn ser tv forskningsrapport nr. 2b/90*, Danmarks Radio Forlaget, København
- Olesen, Jesper 2000: *Børn som tv-seere*, Socialpædagogisk Bibliotek, Gylling.
- Rönnberg, Margareta 1991: *Tv er en form for leg*, Tidsskrift for Børne- og Ungdomskultur nr. 22/december 1991.
- Schrøder, Kim 1993: Den etnografiske bølge og receptionsanalyse, i *MedieKultur* 21, Sammenslutningen af Medieforskere i Danmark, Århus.
- Schultz-Jørgensen 2000: Børn er deltagere i deres eget liv, i Per Schultz-Jørgensen og Jan Kampmann red.: *Børn som informanter*, Børnerådet.
- Staunæs, Dorthe 2000: Engangskameraer og børneblikke, i Per Schultz-Jørgensen og Jan Kampmann red.: *Børn som informanter*, Børnerådet.
- Stegg Larsen, Bent 1995: *Lyden af hverdag – en undersøgelse af radiobrug og hverdagsliv*, Specialeopgave Københavns Universitet.
- Stegg Larsen, Bent 2001: Et soundtrack til hverdagen – radiobrug og hverdagsliv, i *MedieKultur* 33, Sammenslutningen af Medieforskere i Danmark, Århus.
- Søndergaard, Henrik 1995: *Public service i dansk fjernsyn – Begreber, status og scenarier*, Medieudvalget.
- Wegler, Bibi 2000: Hvordan vurderer vi?, i Per Schultz-Jørgensen og Jan Kampmann red.: *Børn som informanter*, Børnerådet.

17. BILAG

Alle specialets bilag er tilgængelige på den vedlagte cd-rom. Specialet som PDF-fil er desuden vedlagt cd-rommen. For at hjælpe læseren på vej, er der dog en printet udgave af oversigten over informanterne. Bilagene er som følger:

1. Oversigt over informanterne
2. Interviewguide til interview med børn
3. Interviewguide til interview med forældre
4. Interviewguide til interview med pædagoger
5. Interviewguide til interview med Olines programmedarbejdere
6. Interview med gruppe A
7. Interview med gruppe B
8. Interview med gruppe C
9. Interview med gruppe D
10. Interview med Mette
11. Interview med Kristina
12. Interview med Birthe Bager
13. Interview med Ulla Engholm
14. Interview med Birgit Bergholt
15. Interview med Gianna Giacomello
16. Olines dagsflow
17. Specialet som PDF

OVERSIGT OVER INFORMANTER VED INTERVIEW OG OBSERVATIONER

Gruppe A	<ul style="list-style-type: none"> • Albert 6 år • Alexander 7 år • Anton 7 år • Amalie 7 år • Anna 6 år • Astrid 6 år
Gruppe B	<ul style="list-style-type: none"> • Benjamin 4 år • Bertram 3 år • Bjørn 3 år
Gruppe C	<ul style="list-style-type: none"> • Cecilie 3 år • Caroline 4 år • Caja 4 år
Gruppe D	<ul style="list-style-type: none"> • Ditte 4 år • Daniella 5 år • David 5 år
Observationsfamilien	<ul style="list-style-type: none"> • Emma 6 år • Emil 3 år • Forældrene er 30 og 33 og arbejder som henholdsvis journalist og sociolog
Forældrene	<ul style="list-style-type: none"> • Mette 38 år, mor til dreng på 3 år, pige på 6 år og dreng på 9 år • Kristina 37 år mor til pige på 7 år
Interview med pædagoger	<ul style="list-style-type: none"> • Ulla Engholm, leder i Prinsessehøj • Birthe Bager, pædagog i Prinsessehøj
Programmedarbejdere på Oline	<ul style="list-style-type: none"> • Birgit Bergholt, redaktør • Gianna Giacomello, programmedarbejder